

רוח אורנים

המגזין של מכללת אורנים

גיליון מיוחד
לרגל
חילופי הנשיאים
באורנים
דברים ליאיר עם צאתו
לדרך חדשה

הכירו את הנשיאה החדשה של מכללת אורנים,
פרופ' יערה בר-און: עמ' 32

שבט תשע"ג, ינואר 2013

ד"ר שרה שגיא

אורנים ממבט-עלן צילום: שחר שגיא

מגזין רוח אורנים השווה בהקפאה זה זמן מה הופשר לרגל אירוע היסטורי באורנים: חילופי נשיאים.

פרופ' יאיר קארו יוצא להתחלה חדשה; במדור 'בראש השולחן' סיפר יאיר בריאיון שנערך הפעם בנימה אישית לא רק על העבר מאז ילדותו המוקדמת אלא גם על תכניות מסקנות ומבטיחות לעתיד.

לרגל צאתו של יאיר נענית לקריאה להעניק לו מתנת פרידה, אלא שברוח המקום, הזמן ואישיותו של הנמען לא תהא זו מתנה חומרית כי אם מתנה מילולית.

המגזין שופע רשימות שבהן פרסונות מבית ומחוץ גומלות ליאיר על שנים של עשייה משותפת שהפכה לרוב לחברות ועל שינויים שהתחוללו והישגים שהושגו בזכותה של עשייה זו.

בין היתר תוכלו לקרוא בגיליון זה ריאיון עם **רחל רבין-יעקב**, סיפורים, זיכרונות, חוויות, מכתמים ואפילו 'שולחן ערוך' נכתב מחדש על-ידי **פרופ' ראובן שוהם**.

לא רק ענייני פרידה על הפרק. נשיאה חדשה "נכנסת לנעליו" של יאיר, **פרופ' יערה בר-און**. במדור החדש 'נשיאה ורוח' תוכלו לקרוא ריאיון היכרות עם יערה; מאיפה הגיעה אלינו, תחומי התמחותה, הניסיון הרב שצברה, לאן מועדות פניה בכהונתה כנשיאת אורנים וגם - כמה פרטים אישיים למקרנים שבינינו.

בנוסף לכך, אנו עומדים בסיומו של סמסטר. הפעילות השוטפת נמשכת בשנת החילופין במלוא התנופה. בחלקו השני של הגיליון תוכלו להתעדכן בפעילות זו בין היתר במדורים 'ברוח אקדמית', 'חדשות הרשות למחקר', 'חדשות הספרייה' ועוד.

מערכת רוח אורנים מאחלת הצלחה רבה ליוצא ולנכנסת ומזמינה אתכם כמו תמיד להגיב, לבקר, לחלוק רעיונות ולהציע הצעות לשיפור.

לני אלה

תוכן - פברואר 2013

מדורים: טראשון **2** בראש השולחן **3** ברוח אקדמית **30** חדשות הרשות למחקר **37** חדשות הספרייה; השקו פרים בספרייה **38**

כתבות וברכות ליאיר: מכתבים מאת נח גרינפלד ויוסי אסף **7** יחסים של שיתוף ואמון **8** דברים לכבוד פרישתו של פרופ' יאיר קארו **10** נשים מנגה וגברים ממאדים? **11** "שולחן ערוך" ליאיר קארו **12** לעבוד עם יאיר **14** מכתבים מחורזים **15** סיפור שמתחיל לפנות בוקר **16** עקשנות כדרך להשגת מטרות **17** אורנים על המפה הבינלאומית **18** יאיר המאיר; לאתגר ולהקשות - בדרך להגשמת חלום **19** "מכללה כגוף אקדמי צריכה גם נשמה יתרה" **20** "מנוע חיפוש אנושי"; חזק בזיהוי חוזקות, **21** It's all personal ברכת צוות הגלרייה; דבר אלי בפתקים **22** המכון לאמנות בשנים האחרונות ולקראת הבאות **23** ברכת צוות קו נטוי **24** IT FIGURES; סמינר לימודי בארצם של הליקים תורכיה **26** "אם אין קמח אין תורה; אם אין תורה אין קמח" **27** טורי זהב **28** ראיית היער והעצים גם יחד **30** נשיאה ורוח - ריאיון עם פרופ' יערה בר-און **32** התייעלות אנרגטית באורנים **35** תוכנית המשך פיתוח בנייה **36** זוגות; מקום לשניים **39**

מערכת רוח אורנים, המגזין של מכללת אורנים

עורכת: ד"ר שרה שגיא * עיצוב ועריכה גרפית: סטודיו גסטליט * דפוס: דפוס "גסטליט" חיפה בע"מ

ניתן לפנות למערכת באמצעות המייל: sara_sa@oranim.ac.il

תמונת השער: פרופ' יאיר קארו צילום: שרה שגיא

בראש השולחן

פרופ' יאיר קארוני נשיא מכללת אורנים

שרה שגיא שוחחה עם פרופ' יאיר קארוני
לרגל סיום כהונתו כנשיא מכללת אורנים

נחזור להיסטוריה. האם אתה מוכן לספר על הילדות המוקדמת שלך? האם היה שם משהו שיכול היה לנבא לאן תגיע?

אין לי זיכרונות מלפני גיל 4-3 אבל אני זוכר היטב ובוודאות, שכבר מגיל הגנון מתמטיקה וחשבון באו לי מאוד בקלות. בגיל הגן ידעתי לחסר ולחבר. זה היה די בולט ואני חושב שגם הוריי, הסביבה כולה והגננת רחל נחשון היו מעורבים בזה וידעו שיש להם 'עיפרון חד למדי'. הדבר הזה בלט די מוקדם. זה נמשך לאורך כל תקופת הילדות שלי ועד סוף י"ב. אמנם לא חשבתי על עצמי כמי שיפנה לקריירה מקצועית במתמטיקה דווקא, אבל הנושא הזה בא לי בקלות רבה, כמו המוזיקה וכמו גם הפרטור של השפה. אבי ניגן בפסנתר ושמע הרבה מאוד מוזיקה קלאסית וגם אני ניגנתי בילדותי. במנדולינה, אחר כך בחצוצרה. הפסקתי ללמוד ניגנה אבל החיבה למוזיקה נשארה. אנגלית וספרות הלכו לי הרבה יותר קשה. לקושי באנגלית אין לי הסבר וספרות, להערכתי, בגלל הוראה גרועה של התחום. במקום לעסוק בסיפור וברגשות, היו יותר מדי שאלות אקדמיות שאינן הולמות את הגיל הצעיר. רק שנים רבות לאחר מכן יעל פוס החזירה אותי לקריאת ספרים ולאהבת הספרות.

הייתה בחינת סקר בסוף כיתה ח' ואני עד היום לא יודע מה היה הציון שלי. הוריי חשבו שאולי זה ישפיע עליי לרעה וגם רצו שאשאר במסגרת הרגילה של ביה"ס. גם לא הייתי בוחר אחרת.

לעומת זאת, בתחום היכולת הטכנית - עמל כפיים, שנבדק אף הוא, גם בו התוצאה ניבאה נכון - זה קרוב לטוטאל לוס וזה נשאר כך עד היום. יש לי מסקנה שתורמת למבט שלי לגבי מחוננים. אני חסיד השיטה שאורנים קרובה אליה, שלא להוציא אותם מהמסגרת החברתית הרגילה. זה אולי נותן איזשהו יתרון בקרב הלמידה, אבל אם אתה נשאר בביה"ס אתה נשאר בתוך חברה נורמטיבית, פחות או יותר רגילה, וצומח כאדם תקין.

באילו שדות חרשת ובאילו תפקידים שימשת לפני שהגעת לאורנים?

את שירותי הצבאי עשיתי בסיירת גולני, ולאחר מכן הייתי קצין בגולני. עד היום נשאיתי בקשר עם אנשים שפגשתי בגולני. הצבא לא היה פרק שמאוד העסיק אותי. את שלושת התארים האקדמיים שלי השלמתי באוניברסיטת תל אביב. את התואר השני והשלישי עשיתי ברצף. אחרי התואר הראשון עשיתי הפסקה ועסקתי בהעברת קיבוץ בעל לעידן המחשב, את מערכות הניהול של המפעלים, את כל המערכות הפיננסיות, את מערכות כוח האדם. בין היתר כתבתי בעצמי תוכנה ייחודית העוסקת בניהול ובאופטימיזציה של עדרי צאן,

תוכנה שנשארה ייחודית עד היום. מכיוון שהייתי אז בשיא יכולתי המחשובית ישבתי וכתבתי אותה לבד ודי בקלות. אחרי 20 שנה היא תורגמה ומשמשת עד היום במספר מקומות. בגבע זה גרם להכפלה ולשילוש הן בגודל והן ביעילות הכספית של עדר הצאן. בהמשך נעשיתי פחות פריק של מחשבים. במקביל השלמתי את הלימודים לתואר שני ושלישי. עסקתי כל הזמן בהיקף משתנה במחקר, עם עמיתים שונים, אחד מהם חתן פרס ישראל למתמטיקה, נגה אלון. זו הפעם הראשונה שפגשתי עמית שהייתה לי הערכה שהוא יותר טוב ממני. צעיר ממני במעט אבל יכולותיו טובות משלי והוא נמצא היום בצמרת העולמית - כלומר הערכתי אותו נכון כבר אז. עבדתי איתו עד סוף שנות התשעים. אין ספק שההפסקה אחרי התואר הראשון פגעה בי, אך הייתי מודע לפגיעה הזו. ב-1.180 התחתנתי עם "מנהלת", רחל אשתי. והיא נתנה לי מידה רבה מאוד של חופש לרוץ בשני הערצים. גם בתחום המחשוב כעבודה וגם להמשיך ללמוד לתארים המתקדמים. ב-1988 במסגרת שירות מילואים, סמל הקשר שלי היה אחד בשם מייקל עופר (מנכ"ל אורנים גם אז). הוא סיפר שמחפשים בחטיבה האוניברסיטאית אנשים שיבואו לעסוק במחקר, בהוראה ובהכשרת מורים במתמטיקה. האמת היא שלא חשבתי

לעשות את זה. הוא מסר לי את שמו של פרופ' יהודה שדמי ז"ל שהזמין אותי לשיחה בביתו בקיבוץ מזרע. הוא ביקש ממני רזומה וקו"ח. הוא לא הבין איך רק סיימתי את הדוקטורט וכבר יש לי תיק למרצה בכיר. אמרתי שאני בא לשנה. היו לי אז כ-20 מאמרים. הוגשתי לדרגת מרצה בכיר וכך נכנסתי לאורנים. בשנה השנייה המשכתי לעבוד גם בגבע, ולמעשה כך עבדתי שבע שנים כמעט בשתי משרות: בוקר באורנים וערב במיחשוב מפעל שקדיה. תוך כדי כך, אחרי שנתיים בחטיבה האוניברסיטאית, פנו אלי להיות ראש חוג ובגיל 38, הגיעה דרגת פרופ' חבר והחלטתי להישאר. רציתי לנסוע לשבתון ב-1994 ופרופ' אהרון בן זאב, ראש החטיבה האוניברסיטאית, הודיע שהוא עוזב את תפקידו והתנועה הקיבוצית הייתה זקוקה לראש החטיבה וחבר הסט באוניברסיטת חיפה. החלטתי לא לצאת לשבתון ואז גם הודעתי בגבע שאני עוזב את עבודתי בתחום המחשבים ומתרכז בתפקיד החדש. שלוש שנים מאוחר יותר, ב-1997, הודיע קודמי בתפקיד יובל דרור, כמו בגין בשעתו: "אינני יכול עוד". רחל רבין פנתה אליי. זה היה אחרי רצח רבין וחשבתי שצריך לעשות משהו בחינוך, הסכמתי לשנה שנתיים וההמשך ידוע. **האם צפית לאן העניינים יתגלגלו? שזה יימשך כל כך הרבה שנים?** לא צפיתי שזה יהיה עד עכשיו.

לאוניברסיטאות, המחשבים לבתי הספר, אך המורים היו חסרי הכשרה. יש מפגש חסר תקווה בין הטכנולוגיה המודרנית למצב ההכשרה. כשהטכנולוגיה משנה את המציאות, צריך להיערך אליה: איך משתמשים ולא יזהו צורך, אך זה בנוי על 'פיקים'. כל פעם שר אחר משכנע את ראש הממשלה להשקיע בזה כסף.

מה שאינו תלוי בממשלה זה מה שמגיע מהבית, הסמארטפונים, הטאבלטים והמחשבים האישיים שמצויים כמעט אצל כולם.

מה משותף לסמארטפון ולכלב? שניהם ידידיו של האדם; את שניהם אפשר ללטף; אך לכלב אנחנו שורקים ואילו הסמארטפון שורק לנו.

כבר עופרה חזה שרה "מישהו תמיד הולך איתי" - אולי היא התכוונה לסמארטפון!

יש מחסומי התנגדות של מורים ומדריכים באורים שלא יודעים לאן לנתב את הטכנולוגיה. ברור לי שזה דבר שילך ויגבר ולכן טבעתי את הביטוי 'מצדה לעומת יבנה': התבצרות לעומת התפשרות. המורים שלא ימצאו את הדרך להקניית ידע בעידן של הקפיצות הטכנולוגיות של ימינו, לא יצליחו, לא ישרדו.

הטכנולוגיות משנות את תפקיד המורה. הידע נגיש וצריך לכונן אליו. הצד הטכני של הבאת הידע הסתיים ומי שלא יתמודד עם השאלה הזאת נשאר במצדה. האחרים - ייהנו מטובה של יבנה. דארווין ניצח! דארווין ניצח שוב.

יאיר בננר אדם ורוחו בחינוך צילום: אורלי יצחקי

ה-20% ובשנים האחרונות, עקב קשיים בעברית, היקפה הצטמצם ל-12%.

נדמה לי שאין חולק על כך שזה היה יותר ממהלך נכון.

לא השתנה מספיק אחוז הנשים מול הגברים. מקצוע ההוראה ממשיך להיות מסומן כמקצוע נשי (כ-85% נשים). הגברים נמצאים בעיקר במסלול להוראה בבי"ס העל-יסודי ובחינוך הביתי פרמלי. הם די מתרחקים מהגילאים הצעירים, וחבל.

מבחינה טכנולוגית הייתי מחובר מאוד לנושא הקחשוב, ממש ברמה של פריק, אך במערכות קחשוביות גדולות. יצא לי לעבוד גם על המחשבים האישיים הראשונים של אמצע או סוף שנות השמונים. לאחר מכן איבדתי בכך עניין.

הקפיצה הטכנולוגית הגדולה שלי היא בכך שמונקה דור 2.5 קפצתי מעל "חשכת התהום" היישר לגלקסי 3.

הכנסת הטכנולוגיה למערכת החינוך הביאה לחוויות קשות. פרויקט "מחר 98" נחל כישלון חרוץ. הכסף הלך

באופן שקוף. אנשי סגל אקדמי ומנהלי ייבחרו וימונו על-פי כישוריהם ולא לפי קשריהם. ובאשר לסטודנטים - כולם באים ללמוד ומתפתחים באותה דרך. אני חושב שרוח התנועה הקיבוצית קיימת במידה מסוימת בסוג של פשטות שיש כאן.

בתפקידי הניהול האקדמי אנשים מתמודדים ונבחרים על-פי הצבעה בוועדת הקבע. אמנם התנועה הקיבוצית קבעה שיישאו בידיה תפקידי המנכ"ל וסמנכ"ל הכספים, אך רוב התפקידים אוישו על-ידי אנשים בגילאי 35-50 שלא מתוך התנועה הקיבוצית. ברור שיש לפעול לפי איכות ולא לפי שייכות.

חתך הסטודנטים השתנה אף הוא. כשהגעתי לאורים, 20% מן הסטודנטים היו קיבוצניקים והיום שיעורם עומד על 4%-8. במקביל הגיעו סטודנטים ממגוון האוכלוסיות בישראל, מעמק חפר ועד בינת ג'ביל כולל אוכלוסייה מן המגזר הערבי שכבר עברה את

התחלתי את התהליך של שינוי אורים מהעידן הסמינרי לעידן המכללה האקדמית לחינוך. הגעתי כבר כפרופ' מן המניין עם תפיסה אקדמית די ברורה. אנשים רבים וטובים הצטרפו וסייעו.

אומר, ולא מטעמי צניעות, כי אי אפשר לבצע מהלכים כאלה בתפיסה של סולו. צריך להגיע להסכמה לפחות של קבוצה מובילה ולגייס אנשים שיש להם יכולת להוביל מהלכים, לחלק את העבודה בין אנשים שונים, לתת להם אור ירוק ויכולת להמשיך תהליכים.

הדברים אמורים הן לגבי הקמת המח"ר עם גד אופז, הן לגבי ביה"ס ללימודי מוסמך (התואר השני) עם נעימה, הן לגבי בניית הספרייה עם מייקל ויונה והן לגבי בניית המרכז למחוננים עם נגה. לכן מי שאין לו יכולת לעבודת צוות ולשכנוע צוות יתקשה להעביר מהלכים כאלה לבד. גם מכינת רבין היא דוגמה. האיש שנשא אותה על כתפיו הוא דני זמיר. הייתי צריך להשיג את האישור ולהסיר מדרך אבנים וקשיים שונים ומכאן ואילך דני הוביל.

האם אתה יכול להצביע על הבדלים בין התקופות מבחינה אקדמית, חברתית וטכנולוגית?

הגעתי להבנות עם רחל רבין שהייתה יו"ר הוועד המנהל שיש להפוך את אורים למכללה נורמלית מבחינת האוכלוסיות שבה, הן ברמת הסגל והן ברמת הסטודנטים, ועידן ה"שיוץ לפי קיבוץ" תם. הצעתי לה שהתנועה הקיבוצית תקבע שניים-שלושה תפקידים ופרט להם - המערכת כולה תתנהל

אמרתי לעצמי שאני צריך לתת דוגמה אישית כואבת. נפרדתי מהנוקיה בנשיקה חמה. יש חיים אחרי נוקיה.

האם היו מהמורות בדרך? אילו?

יש קשיים תקציביים רצופים ועליהם אני מדבר יותר וחושף אותם. המכללות לחינוך הן לא חלק מהמערכת הרגילה של ההשכלה הגבוהה בישראל שכפופה לתקצוב ה-ות"ת אלא כפופה לתקצוב משרד החינוך. ההשכלה הגבוהה בישראל ידעה עשור של קשיים תקציביים ועדיין תשתיות ההוראה, המחקר והטכנולוגיה מתוקצבות ע"י ה-ות"ת. ככול ששרי החינוך מדברים על חשיבות החינוך אני יודע ששנה אחר כך התקציבים יצטמצמו. זה מפריע ומעכב את ההתפתחות ואף מקרין על השכר של הסגל האקדמי הנגזר מהסכמי שכר של מורים ולא של סגל אקדמי. זה פוגע ביכולת למשוך אנשים טובים.

דווקא בתחום הפיתוח האקדמי אני לא יכול להגיד שהיו מהמורות גדולות למעט הפרשה של פסיכולוגיה חינוכית לתואר ראשון שבה לא הצלחתי "לספק את הסחורה". נתקלתי בהתנהלות של המל"ג שמעוררת מחשבה אם הגוף הזה בעצמו איננו צריך לעבור תהליך שינוי עמוק בדפוסי פעולתו.

בנוסף, אני מרגיש שהצלחנו להגיע להישגים משמעותיים בתחום גיוס התרומות. אנחנו מגייסים כל שנה מאות אלפים וכמובן ישנה משפחת אברט שתרמה פעמיים סכומים גדולים. לא הצלחנו

יאיר ורחל ("המנהלת") ליד מפלי אולופינר צילום: יעל סנה

יגיעו לאורנים. אני יכול לומר שהשערים האלה פתוחים היטב, יש תודעה של שירות מודרני שמחלחלת גם הלאה. המרכז לתלמידים מחוננים גם הוא פרויקט. הם הגיעו לכאן בתיווכה של נעימה לפי בקשתו של ד"ר דורון מור, שהיה מנהל מחוז צפון, לאחר שהמרכז למחוננים בכפר תבור התפרק. אז היו 170. היום מגיעים לאורנים מעל 700 מחוננים ומצטיינים!

עד לפני שנה, על פני 12 שנים של גידול וצמיחת המרכז למחוננים באורנים, לא אישר משרד החינוך בניית מבנה למחוננים כפי שהתחייב בתחילת הדרך. לא ויתרתי מעולם על החלום ואף קיבלנו במהלך השנים כמה מבנים סבירים כפיצוי מסוים.

רק ד"ר שמשון שושני כמנכ"ל משרד החינוך אישר לבסוף בניה למחוננים. מהלך שחגי (מירום, יו"ר הוועד המנהל) ואני עסקנו בו ולבסוף הגענו אל פאתי הארץ המובטחת. אנחנו מנסים עכשיו לשלב ילדים יוצאי אתיופיה בקבוצה הזאת של המחוננים ולמצוא לזה מימון.

עיקר המאמץ שלי בשנתיים שלוש האחרונות מעבר לדברים שנאמרו כאן הוא קודם כל המשך הפעלת לחץ על הסגל האקדמי באורנים להתקדם. מי שאין לו עדיין - לעשות תואר שלישי, ולמי שיש - להתקדם אקדמית.

אנחנו במחסור של אנשים בדרגת מרצה בכיר והלאה. המאמץ הזה פחות קשה מהמעבר מנוקיה לגלקסי 3. אלה המקרים שבהם אתה

כמה אנשים שנפגעו ממני אבל אני חושב שרוב הזמן הצלחתי להתנהג באופן מתקבל על הדעת. תמיד אפשר יותר.

יש חלקים באורנים שקרובים ללבך במיוחד?

בעיקר במונחים של תשומת לב. אני פחות מושקע היום מקרוב בספרייה. אחרי מאמץ של כמה שנים שבו הייתי שם בביקורים יומיים, אני כיום פחות מעורב. במידה מסוימת אפשר לומר זאת לגבי התואר הראשון. יש בו דיקנים ורקטור שקרובים לפרטים. אני עדיין מעורב בפעילות ובהתפתחות של התואר השני, בהסבות האקדמאים ובשדמות שזה סטארט-אפ שגדל והגיע לבגרות.

אני מקדיש לזה יותר זמן ונמצא יותר בקשר עם האנשים. ברגע שמכינת רבין עמדה על רגליה, הורדתי את הפרופיל שם. אני משקיע זמן מאמץ ומעורבות אישית בשיעור ובמנהל התלמידים. אלה הם שערי הכניסה של אורנים ואם השערים יהיו חסומים - הסטודנטים לא

לשכנע את קרן רש"י להיכנס לאורנים כשותפת אמת בתחום התשתיות. עשינו כמה מאמצים יוצאי דופן שלא צלחו.

לרוב נענו פנייתי בנוגע לפרויקטים רצוני לקדם. יש דוגמאות רבות גם בשדמות. אני לא זוכר ברגע זה מהמורות גדולות נוספות.

בראייה לאחור, האם יש דברים שאתה מצטער עליהם? שיכולת לעשות אחרת?

לא בדברים העיקריים. המהלכים העיקריים, כמו היציאה מהעידן הסמינרי, הפעולה בטווח הגילאים "לידה עד גמר תיכון", הקמת המח"ר, התואר השני על כל המשקל האדיר שהוא תופס, הבאת המרכז למחוננים, מכינת רבין, הקמת שדמות, הארגון מחדש של כל נושא הסבות האקדמאים, כל אלה הם מהלכים שנקבעו בתחילת הדרך במבט קדימה.

אני בהחלט מצר על כך שלא הצלחנו לפעול יותר בתחומים של בינוי ותרומות ובטח יש גם

מפעיל לחץ פיזי מתון אבל רואה את ההצלחות. זה התהליך האחד. השני הוא חתכי הקבלה. אופיים של המועמדים. כמכללה לחינוך אנו נמצאים במתח מתמיד בין ההבנה שפסיכומטרי או בגרות גבוהה הם לא אינדיקציה שתהיה מורה מצוין בהמשך. מצד שני, חתכים נמוכים מאוד לא מבשרים טובות בעניין זה. צריך למצוא את האיזון שבין ציוני פסיכומטרי ובגרות לבין מאפייני הפרופיל האישי שהם קשים למדידה ונעשים בין היתר בראיונות קבלה שמנשירים כ-10%-15%. אחר כך עיקר העבודה היא על המדריכות. יש מקרים בודדים שהייתה פריצה דרמטית אחרי שנה א'. ברוב המקרים הקשיים נגררים לשנים הבאות ואז ההדחה קשה פי כמה. אני מכון את הדיקנים לקצר את תקופת ההכלה. אני משקיע בזה זמן רב. גם בהיכרות אישית עם הסטודנטים בשנה-שנתיים הראשונות. דיברתי גם עם יערה מחליפתי על כך שלנושא הזה היא תצטרך להקדיש מחשבה. זה לא עיסוק שגרתי של ראש מככללה. אתה מוכרח להכיר את צאן מרעיתך. אני רואה בזה חשיבות רבה. אני מקדיש לא מעט זמן גם בעיסוק בחוויית הלימודים של הסטודנטים. חוויית לימודים היא דבר מורכב; הקמפוס, ההברים בקמפוס, ההוראה, השירות שאתה מקבל. את חלקם ניתן להוביל על-ידי מהלכים יזומים. הנושא של סיורי חו"ל של תואר ראשון ושני למשל זו חוויה שנצרכת לכל החיים. וגם מפגש עם

מורים איכותיים, כמובן.

סטודנט מאושר מספר לחבריו בפייסבוק שהייתה לו חוויה טובה. סטודנט פגוע פעיל פי 10. יש לשאוף למינימום של חוויות רעות ולמקסימום חוויות טובות.

לאחרונה אני שומע על תחושה של לא מעט סטודנטים שאין עיסוק מסודר ומספק בפן הרגשי של תלמידים בביה"ס. הפרקטיקה של ההוראה מטפלת באיך להורות ופחות מדי מכינה את פרחי ההוראה לעיסוק בשאלות רגשיות. בלחצים ובחשיפה התקשורתית שיש היום, הקשיים הרגשיים מכריעים (לצד עלייה בלקויות למידה וכו') ואנחנו מאחרים במתן תשובות. עלינו לראות מה עלינו לשפר או להוסיף בנושא ההתמודדות עם קשיים רגשיים.

לגבי הטכנולוגיה - ישנה כיתה חכמה ומרכז יל"מ. במידה מסוימת אנו מטפלים בטכנולוגיה של הדור הקודם והאתגר עוד לפנינו - הסמארטפונים והטאבלטים. את האתגר הזה אני אשאיר לבאים אחר.

גונבה אלי שמועה שאתה מתחיל את יום העבודה שלך לפנות בוקר. יש מקום וזמן לחיים פרטיים?

אני דווקא איש של השכמה מאוחרת אבל בתקופה של לחץ או כשאני עסוק במחקרים שלי, אני קם מעט יותר מוקדם, ואז אני מוצא במחשב שלי הודעות של אנשים מאורנים. בלי לציין שמות - אני רואה את שעת שיגור ההודעה ומבין שיש 'תרגולות' שמשכימות

קום יותר ממני.

יום העבודה בנוי בין אורנים לבין הבית. נכון שהמנהלת נותנת לי את זכות השיבה ואת החופש האקדמי ואז אני עושה את זה בערב או בשעות הבוקר המוקדמות אבל הורדתי את הקצב בשנה האחרונה.

בתקופות שיא השקעתי באורנים בין 14 ל-16 שעות ביום. בין השנים 2003 ו-2007 לא עסקתי במחקר - העברתי את כל האנרגיה רק לתהליכי פיתוח של התואר השני והתמודדות עם קיצוצי משרד החינוך.

בשנים האחרונות שבתי לעסוק גם במחקר מתוך הנאה וקשר עם אנשים שונים. אני מקדיש לאורנים כעשר שעות ביום ובמחקר עוד שלוש-ארבע שעות.

מה התכנית שלך לעתיד?

אני מתכוון לנסוע. המנהלת - היא נוסעת רצויה איתי. המשפחה קצת מפוזרת. שני ילדים שלי בברלין. אני לא רואה עצמי חוזר להיות מישור שדבוק לילדי. יש לנו ארבעה ילדים (32, 30, 26, 22). האחרון מסיים את הצבא - ואני חופשי.

אני שומר על קשרים עם אנשים שאיתם אני עובד בתחום המדעי. רובם נמצאים באירופה, כמה בארה"ב אחד בדרא"פ. בברצלונה נמצאת בחורה מקסיקנית שאני מתעניין בתחומי המחקר שלה ואפילו עשינו 3-4 עבודות ביחד.

קבענו להיפגש ולעבוד בברצלונה ותוך כדי דיאלוגים שהיו בינינו שאלתי לגבי מגורים בברצלונה. שכירת

דירה בברצלונה היא אופציה שאני בודק ברצינות. יש לי חבר במלטה, שהיה סגן נשיא באוניברסיטת מלטה שהבטיח לי לצלם אותי דג דגים על המזח במלטה. באמצעות הגלקסי 3 אצלם ואביא הוכחות מצולמות.

לא היה לי זמן ויכולת לתכנן באופן מפורט - אלה בעיקר רצונות למימוש.

איזה מסר היית רוצה למסור לאנשי אורנים - לסגל, לסטודנטים, לנשיאה החדשה?

קודם כל אני מאחל הצלחה ופריחה גדולה בהמשך, ובריאות טובה לכולם.

כאן המקום לצטט את דברי הלל הזקן "ואהבת לרעך כמוך". המקום הזה מביט

קדימה. הכוח של אורנים הוא באיזו רוח פשוטה, במובה העיניים, די ישירה, לא מתחכמת מדי, אמפתית והבנה שכולנו בתוך העניין הזה, שחשוב לשמר רוח עבודה מסוימת שאם אורנים תתנתק מתחום החינוך, להערכתי לא תהיה סיבה טובה לקיומה. יש מעט מוסדות שמחברים את ההשכלה הגבוהה ואת תחום החינוך. זה היה ועודנו יתרון ברור של אורנים.

אורנים - "אנשים יוצרים עתיד". באים אלינו כי אנחנו מקפצה של אנשים לעתיד.

מחליפתי תודקק לאורך רוח, סבלנות, רצון טוב והרבה מזל. היא תצטרך עזרה מכל מי שנמצא פה. והיא מוכרחה להצליח.

למערכת "רוח אורנים"

שלום רב,

נח גרינפלד

אני מכיר את יאיר שנים רבות, מאז כניסתי לתפקיד. ליוויתי אותו בתפקידי השונים והקשרים בינינו הלכו והתהדקו עם השנים.

יאיר קיבל לידי את מכללת אורנים כשעדיין הייתה קטנה יחסית והיצע המסלולים בה היה מצומצם: מסלול גן, מסלול להוראה בבית-ספר יסודי ומסלול לחינוך מיוחד. הייתה זאת מכללה קטנה ופריפריאלית. המצב השתנה באופן דרמטי עם כניסתו של יאיר. הוא שם לו למטרה לבנות את המכללה כמוסד אקדמי שלם, שהיצע המסלולים וההתמחויות המוצעים לבאים בשעריו, רחב ככל האפשר. הוא פנה לאוכלוסיות שונות וידע לחתור למציאות שבה כל מי שרצה לעסוק בהוראה, או בתחומים משיקים להוראה, מצא באורנים בית.

לצד הפיתוח האקדמי ידע יאיר לתת למכללה גם צביון פדגוגי-ערכי ברוח, שזוכה להערכה רבה ומושך אליו לומדים איכותיים, שרואים בהוראה לא רק מקצוע, אלא שליחות ומנוף לשינוי חברתי-ערכי. מכללות נוספות הלכו בדרכו ועודדו קהלי סטודנטים בעלי מוטיבציה חברתית-ערכית לפנות להוראה.

יאיר הבין שהכשרה להוראה אינה נקודת חולשה למכללה אלא מנוף בעל כוח, שבאמצעותו הוא עומד בהצלחה רבה בתחרות עם מוסדות אקדמיים רבים בסביבה, המתאמצים למשוך את הסטודנטים אליהם. המכללה בהנהגתו של יאיר, חרף התחרות, הלכה וגדלה בכל שנה.

צפיתי, בהערכה רבה, באופן שבו למד יאיר כל נושא חדש שעלה בענייני ההכשרה: ביסודיות, לעומק ותמיד בביקורתיות, שהובילה בדרך כלל להשבת הנושא. יאיר לא היסס מעולם לעמוד על דעתו בנושאים עקרוניים, להתווכח, לנסות לשכנע ואפילו ללחוץ. ידענותו, ראייתו ארוכת הטווח ויכולתו להציג את מורכבותו של כל נושא, סייעו לו לעיתים קרובות לשכנע אחרים ללכת בדרכו. יחד עם זאת ידע לקבל סירוב ולפעול בדרך שתסייע למכללה.

אנו משוחחים ארוכות כמעט מדי יום ביומו. מתייעצים, מחליפים דעות ומחפשים תדיר דרכים ואמצעים להמשיך ולפתח את המכללה שיאיר כה קשור אליה.

עם סיום תפקידו כנשיא מכללת אורנים, אני מאחל לו, בשמי ובשם כל שותפי באגף להכשרת עו"ה, המשך עשייה פורייה בכל תחום שבו יבחר.

לנשיאת המכללה הנכנסת, פרופ' יערה בר און, אני מאחל הצלחה ומקווה להמשך שיתוף פעולה לקידום המכללה ולהצמחתה.

בברכה חמה

נח גרינפלד

מנהל האגף להכשרת עו"ה במשרד החינוך

יאיר אחי הצעיר

יוסי אסף

אף שהאיש ותיק ממני כהונתו כראש מכללה ומכובד ממני בהרבה ברמתו האקדמית, נשאר לי רק יתרון אחד שאותו מקסמתי עוד ועוד: יאיר צעיר ממני בעשור שלם. מכאן בא הפרולוג שבו הייתי מקפיד לפתוח כל תכתובת בינינו. ככל שיכולתי לקרוא בין השורות בלע יאיר את הפיתיון ואפילו, כך נדמה היה לי, נהנה להיות מעין אח מאומץ שלי. מי מאתנו לא היה מתפנק בחיק חמים של אח קשיש... בין שנינו צמחה רעות שתחזקה עצמה במבט ביקורתי דומה הן כלפי הסביבה שבתוכה פעלנו כראשי מכללות לחינוך, והן כלפי האקולוגיה המדדמת שסוחפת את החברה הישראלית. גם במבט אל הבית הקיבוצי פנימה חלקנו התבוננות קרובה. אך יותר מכל מצאנו איש ברעונו שותף אמת המסוגל להביט על עלילותיו במעט אירוניה עצמית ותוך עמידה זקופה, איש על גאות מכללתו. ההומור המיוחד של יאיר גלגל אותי לכך ידו וכשגלשנו למופע סטנדאפ שלו - הייתי אבוד. במיקס הזה של תיקון עולם עם "ארץ נהדרת" אין מתחרה לאיש הזה.

בחוויות סמינר הקיבוצים שלי כמעט לא עבר בוקר שלא נפתח בשיחת טלפון בין שני "האחים" ושעיקרה היה הערות על המצב. אך מעבר לענייני דיומא כאבנו יחד את מקומה הנמוך של הכשרת המורים בסולם ההעדפות של קברניטי מערכת החינוך וגם חלקנו יחד ראייה של הכשרת מורים כדרמה שלובה של איכות אקדמית עם שליחות חברתית, השקפת עולם הרואה כמורה -מחנך, מעין אותו ילד הולנדי הנאבק באצבעו לחסום את הזרם המאיים לשטוף ולגרוף כל ערך הומני ככאוס הערכי שאליה נסחפת החברה הישראלית.

כך היינו, וכאח בוגר אני רוצה לאחל לסביבתנו כולה שלא להניח לאיש הזה לשבת במנוחה מעבר לשהות קלה. אין לנו המותרות הללו.

יוסי אסף

יחסים של שיתוף ואמון

שרה שגיא שוחחה עם **רחל רבין-יעקב**,

יו"ר הוועד המנהל הראשון ויקרת מכללת

סמינר הקיבוצים ומכללת אורנים

רחל רבין-יעקב ויאר

הוועד המנהל והעמותה הם האחראים על התפקידים המנהלתיים. הם אינם מעורבים בתכנים האקדמיים, אך כן מעורבים בקהילה, בחינוך חברתי ועוד.

באורנים נוצר קמפוס מאוד מגוון מבחינת הפעילות החינוכית-ערכית ולא רק מן הבחינה האקדמית. קיימות בו המדרשה ומכינת רבין.

לשמחתי בדברים האלה לא היו לי חילוקי דעות בסיסיים לא בסמינר הקיבוצים ולא באורנים.

מה דעתך על סגנון הניהול של יאיר?

לפי דעתי יאיר קידם את אורנים מבחינה אקדמית בצורה מדהימה. מספר החוגים והמסלולים גדל, ונפתחו תכניות התואר השני. כמובן תרמה לכך רבות נעימה שליוותה את יאיר. מצד שני - המדרשה שפעילותה בקהילה נתנה נופך מיוחד לקמפוס של אורנים.

לנעיות דעתי, אופן הניהול של יאיר הוא מאוד ריכוזי אבל מאפשר, מעודד - ואפילו דוחף יוזמות. הוא מעודד פעילויות סגונות אבל מקפיד מאוד על רמה אקדמית. כל כיווני ההתפתחות לא באו על חשבון שמירה מדוקדקת על הרמה.

האם היו ביניכם חילוקי דעות?

אי אפשר שלא יהיו כאלה. לא מתחים שנבעו מגישות שונות כי לא היו כאלה, לכן זה אף פעם לא הגיע למתחים ולמחלוקות. בדרך

כיצד התחיל הקשר שלך עם אורנים?

ב-1993, עדנה סולודר, שהייתה אז מזכירת ברית התנועה הקיבוצית, פנתה אלי. במכללות לחינוך של התנועה הקיבוצית לא היו קיימים המוסדות של עמותה רשומה בהתאם לחוק העמותות, ומשמעותה של עובדה זו הייתה שלמכללות לא היה גוף ציבורי מוכר.

היות שלא היה מי שיעביר לי את התפקיד, היה עליי ללמוד ולהבין את מהות התפקיד. התייעצתי עם אנשים שונים, כמו פרופ' עמירם שקולניק ז"ל ודני רוזוליו ז"ל והסכמתי לקבל את התפקיד. בחרנו את חברי העמותה, את האסיפה הכללית, את חברי הוועד המנהל, את ועדת הביקורת ועוד, וקבענו נוהלי עבודה למוסדות השונים של המכללות האקדמיות של התנועה הקיבוצית. נבחרתי להיות יו"ר האסיפה הכללית והוועד המנהל של שתי העמותות ומילאתי את התפקיד במשך 14 שנה. התפקיד היה מעניין ומאתגר. חברי המוסדות השונים היו בעיקר חברי קיבוצים מתחום החינוך והחברה ומזכירי התנועות.

רוב חיי עבדתי ועסקתי בחינוך, החל מביה"ס-היסודי במנרה, הקמת בית הספר העל-יסודי האזורי "הר וגיא" בקיבוץ דפנה, וכן כרכות הפיקוח בחינוך ההתיישבותי במשרד החינוך. במכללות הייתי שותפה לפעילויות רבות מעבר לחובת התפקיד כי הדברים עניינו אותי.

מתי יאיר נכנס לתמונה?

כשהתחלתי בתפקיד בסמינר הקיבוצים המנהלת הייתה אהובה לאור ובאורנים יובל דרור. שתי המכללות כבר היו מוכרות כמכללות אקדמיות שמוסמכות להעניק B.Ed. את יאיר הכרתי עוד לפני שהוא נבחר על-ידי צוות החיפוש לעמוד בראש המכללה מפני שהוא עבד באורנים. כשיובל עמד לסיים את תפקידו, יאיר היה אחד המועמדים הבולטים. הוא צמח באורנים והגיע לרמה מקצועית גבוהה. הוא ראוי לתפקיד והתפקיד ראוי לו. אני זוכרת שנסעתי אליו לגבע להציע לו את התפקיד. אני מוכרחה להגיד שגם אותו וגם עם יוסי אסף בסמינר הקיבוצים הצלחנו מאוד בבחירה, וכך יאיר נכנס לתפקיד.

איך התנהלו קשרי העבודה ביניכם?

העבודה המשותפת הייתה טובה מאוד והתנהלה מתוך אמון רב. בתפקיד כיו"ר הוועד המנהל והעמותה ראיתי לנכון לתמוך ולהוות גב למנהלים.

עיקר העימותים הם "החוצה" - בעיות עם משרד החינוך ועוד. הייתה מעורבות מבחינה אקדמית, חינוכית, מבחינת התוויית כיוונים. התכנית הרעיונית הייתה של העמותה ושל הוועד המנהל. היה ברור שלוועד המנהל אין שום ערך אם המנהלים לא שותפים לדיונים.

כלל הגענו להסכמות.

יש ייחודיות לכל אחת מהמכללות. היו גם יחסי עבודה קרובים ומיוחדים בין יאיר ובין יוסי אסף. שלושתנו עבדנו בשיתוף פעולה כלפי משרד החינוך.

אני מוכרחה לציין כי לפעמים קשה דווקא לממלאי תפקידים בשטח לחתוך דברים מאשר למישהי כמוני, עם הסמכות אך בלי היומיומיות. היו מקרים שבהם אני הייתי זאת שמקבלת את תגובות האנטי, בין אם מדובר בפיטורים או בעניינים אחרים הכרוכים באי-נוחות.

האם זכורות לך אנקדוטות מיוחדות מתקופת עבודתכם המשותפת?

יאיר הוא ארטיסט גדול. אנקדוטות יש בלי סוף. בעיקר במסיבות הוא השתדל להציג את הדברים באופן משעשע. יש בו משהו ילדי, שתמיד היה מאוד משעשע.

האם נוצרה ביניכם חברות של ממש או שהיחסים נותרו מקצועיים?

חברות ממש - אי אפשר להגיד. יש בינינו גם הבדל גדול בגיל. מבחינת יחסי עבודה ויחסים בין-אישיים זה באמת היה יותר מבסדר. לאף אחד מאתנו לא הייתה בעיה להגיד באמת ובגלוי מה אנחנו חושבים. היושרה והגילוי הם משמעותיים ביחסים בין בעלי תפקידים.

היו לנו הרבה מאוד שיחות מחוץ לביקורים שלי. הקשר הטלפוני היה רציף מאוד.

מה את מאחלת ליאיר עם פרישתו מהתפקיד?

קודם כל אני מאחלת לו רק טוב. שימצא את המגרש המתאים ליכולותיו הגבוהות ולרצונותיו.

הוא היה הרבה שנים באורנים והתפתח מאוד במנהל. אני מניחה שלפחות בהתחלה לא יהיה לו קל עד שהוא ימצא תפקיד מאתגר שבו הוא ישיג את מטרותיו הן כלפי פנים והן כלפי חוץ. שימצא את המקום המתאים שבו יוכל לתרום ולהיתרם ושיהיה לו טוב עם משפחתו ועם ילדיו.

ולסיום, האם תסכימי לשתף את קוראינו במחשבות על מצב החינוך והכשרת המורים?

אני חושבת שהחינוך הוא הדבר החשוב ביותר שצריך להשקיע בו. זה מה שקובע את האופי ואת ההתנהלות של החברה הישראלית. אני מאמינה גדולה בחינוך. הכשרת המורים היא מפתח לתפיסות וגישות ולהבנת עניין החינוך במהות שלו.

אני חושבת שיש ערכים אנושיים בסיסיים שמתחילים בחינוך. בחינוך מקבלים את המושב לפעמים אחרי עשרות שנים. התוצר הוא לא מייד. אתה צריך להיות אופטימי ולאהוב ילדים ואנשים כדי לעסוק בחינוך.

בחברה שלנו, שיש בה כל כך הרבה כוחנות, לפעמים על גבול הבריונות, לחינוך יש חשיבות עליונה. לכן אני כל כך מעריכה את העבודה שמושקעת במכללות לחינוך שרואים בהן גם מעבר למקצוע הנלמד.

במקצועי אני מורה לביולוגיה. אחת מתלמידותיי, שהפכה להיות עיתונאית, כתבה על "אוסמוזה והשקפת עולם".

אני מאמינה שדרך החינוך היא פלית. מה ההתייחסות שלך לאדם, לצרכיו, ליכולותיו. עם אילו ערכים אתה בא אליו. אם יש סיכוי לחברה דמוקרטית צודקת, זה מתחיל בחינוך.

תודה על שהסכמת להתראיין לרוח אורנים.

בשמחה. אני קוראת בקביעות ובעניין את רוח אורנים.

אורנים ממבט-עלן צילום: שחר שגיא

דברים לכבוד פרישתו של פרופ' יאיר קארו ד"ר כמאל חואלד

ד"ר כמאל חואלד

מסלולי הלימודים במכללה והותאמו למתוונים המנחים החדשים בהכשרה להוראה. היקף הקליטה של הסטודנטים בכל מסגרות הלימודים במכללה גדל באופן משמעותי וזאת בלי לוותר על האיכות של ההכשרה להוראה.

פרופ' יאיר קארו דאג לקידום ההוראה, ההדרכה והמחקר בקרב אנשי הסגל במכללה.

הוא דאג גם לשדרוג של התשתיות הפיזיות והפדגוגיות במכללה והשקיע מאמץ רב מאוד בגיוס המשאבים הנדרשים.

בספר שופטים, פרק י' פסוק ד', כתוב שהיה שופט בישראל בשם יאיר הגלעדי אשר היה מנהיג ומושיע את ישראל מידי אויביו.

פרופ' יאיר קארו איננו שופט אבל הוא בהחלט מנהיג. מנהיג של מכללה, מנהיג של תנועת מחנכים.

אני בטוח שגם לאחר פרישתו הרשמית הוא ימשיך לתרום למערכת הכשרת המורים במדינה.

אני רוצה להגיד לו תודה. תודה רבה על כל מה שעשה במשך כהונתו בתפקידו כנשיא מכללת אורנים.

אני מודה לו במיוחד על החברות שהתקיימה בינינו, על שיתוף הפעולה ועל כל מה שלמדנו ממנו.

אני מאחל לו הצלחה רבה בהמשך דרכו בכל אשר יפנה.

בברכה

ד"ר כמאל חואלד

נציג האגף להכשרת עובדי הוראה
משרד החינוך

השורש "אור" הוא שורש רווח בשמות בני האדם בכל השפות. האור מסמל ביטחון אל מול החושך, הוא מסמל אנרגיה וחום, שמחה ואופטימיות. לא בכדי, בבריאת העולם, על-פי המסורת, נברא האור ביום הראשון שהרי האור הוא תנאי לקיומה של כל הבריאה.

בעברית יש שמות רבים הנגזרים מן השורש "אור". יש מאור, מאיר, אורה או סתם אור כשם של בן ושל בת. השם "יאיר" אף הוא מבוסס על השורש "אור" אך הוא שונה מהשמות האחרים בכך שהוא מופיע בזמן עתיד. בשם יאיר יש מבט קדימה אל עבר האופק, מבט אופטימי, לא על מה שהיה ולא על מה שנמצא, אלא על מה שיהיה.

יאיר בעתיד - במובן של חתירה אל אור גדול שיקרין על בני אדם, על העולם ועל המציאות כולה.

לא צריך דמיון רב כדי לראות את השם יאיר כהולם את פרופ' יאיר קארו. האיש הזה תמיד פונה אל האופק ומביט קדימה בחתירה לאתגרים חדשים. הוא לא עוסק בעבר ולא מתחפר בהווה, אלא מחפש את האור בעתיד. כך בפעילותו המחקרית האקדמית, כך בפעילותו החינוכית וכך גם בפעילותו החברתית והציבורית.

יאיר הנו פרופ' חכם ומלא אנרגיות אשר הצליח לקדם בצורה משמעותית ביותר את מכללת אורנים בתחומים רבים. אשר לתחום האקדמי, בתקופתו של יאיר נפתחו חוגים יוקרתיים חדשים לתואר ראשון ואושרו לפתיחה מספר רב של תכניות לימודים לתואר מוסמך בחינוך (M.Ed.) ולתואר מוסמך בהוראה (M.Teach.). בנוסף לכך, שודרגו תכניות ההכשרה להוראה בכל

אורנים | צילום: שרה שגיא

נשים מנגה וגברים ממאדים?

או - דברים שלא אמרתי שבע שנים?

יאיר ונגה

בשגרה המשותפת שנוצרה בינינו הסכנת לשעות העבודה שלי - לא ממש מוקדם בבוקר, ואפילו סלחת לי על האיחורים. או אז ראית גם את העומס שבו אני נתונה, ונכנסנו לייעוץ ארגוני מעמיק, חושף, שהביא לשינוי בכל דפוסי העבודה, ואז ניתן היה סופסוף לשאוף להביא את הקנהל למרומים שאליהם הנסקת את האקדמיה.

ועם הזמן שמחתי להיווכח, שגם אתה מסוגל ויודע לשנות את דעתך, לחזור בך - יותר או פחות, וכמה הייתי גאה, שכן, הצלחתי להכניס לך מחשב לחדר, ואם בהתחלה רק לצורכי הקרנה בישיבות, עד מהרה לא נפקד מקומן של ההתכתבויות, שכמעט ודמו לאלה שבלילות - עת מתמסרים במהירות בשאלות ותשובות, ופותרים יחד המון בעיות.

שיחות אחר הצהריים המאוחרות היוו הנאה צרופה של חברות ועבודה והזדמנות לחלוק תובנות של מרום גילנו ומצבנו - ואז לשוב ולהיווכח, שאולי בעצם באמת, ולמרות הכל - "שינוי (כמעט) מאותו הכפר".

כמוהן היו רק הנסיעות המשותפות, שבמהלכן אתה תמיד סבלני גם אם טועים ("לאטו אין רגליים ולא כואב לו"), ואני הנבוכה לשאול, ואז הבנתי פתאום, שזה בכלל לא בטוח שנשים מנגה וגברים ממאדים, לפחות לא כשנשיים נוהגים!

תודה!
נגה

יאיר,
בני אותו גיל (כמעט, בדיוק 8 חודשים מפרידים בינינו, אתה לפניי), דרי אותו העמק, חברי קיבוץ.

כאילו דומים, ובעצם ממש שונים, מנסים לקיים בינינו את "אחדות הניגודים".

בשנתיים הראשונות הרגשתי כמו בטירונות... הייתי צריכה להוכיח שכדי לעבוד לצדך, צריכים להיות - כמוך:

שאורנים אצלי במקום הראשון - תמיד, ולא הפוליטיקה והכאילו חברים שהביאה אתה.

שאני זמינה תמיד, לשם כך נתנו לי פלאפון, אסור שיהיה סגור.

שאני יכולה להגיד לא, יודעת להתרגז - במיוחד אם נגרם לנו אי צדק או אם הושמצנו על-ידי המתחרים, או קופחנו לעומת אחרים.

וכל זאת לידך - אדם חד עין, מהיר תפיסה, שכתבתו שנונה, וביטוי רהוט, ואם לא די בכך, גם בעל חוש הומור בריא ויכולת מדהימה לעמוד בפני קהל, והכי חשוב - בעל מעוף וראייה למרחוק (והס מלהזכיר - בעל חזון, כי באורנים שלך ואתך - מקפידים על "נעשה" ולא על "נשמע").

למדתי לראות בזה אתגר. הזדמנות לצמוח. הזדמנות להצמיח. ובמיוחד כשאפשרת לי לעסוק בנשמה היתרה - בגן הבוטני, בשדמות ובמדרשה, בפורום מגדר; לפתוח כנסים, להתמסר למדעים ובמיוחד - לציון את חג השישים.

אורנים | צילום: לירי גל

"שולחן ערוך" ליאיר קארו

פרופ' ראובן שהם

השולחן החינוכי שערך רבי יוסף קארו לעם ישראל בשנת השכ"ה (ולמניינם 1565) בצפת עבר, בשינויים ובהתאמות מתבקשות, לנין נינו, פרופ' יאיר קארו, יאיר נרו. ההיסטוריה כנראה בכל זאת חוזרת גם אם בשינוי אדרת. החינוך כמו אז, בשנת השכ"ה, הוא עדיין עמוד אש (ולעתים בעוונותינו "ענן") שהלך, הולך וגם ילך לפני המחנה.

עמוד אש שעדיין, תרתי משמע, ניצב ועומד במוקד משום שכמו בימים הקשים ההם, לאחר גירוש ספרד, יש מי שמעלה אותו בגלגול עיניים על המוקד אך זאת הפעם את האש מציתים "עךלים" שהם על-פי ההלכה "בני ברית" ממש "נימולים מקצועיים", מסביב "הום הסהר" ולאורו של המוקד הם מקפצים ומזמרים מזמורי עכו"ם, ובידיהם גפרוריהם להצית את הקְעִיר ואת הקְפֶּצֶרָה. בפייהם מנפנפים בחינוך לאומי ובשם ולשם הביטחון תולים אותו על ראש התורן ואחר כך מקריבים אותו, תוך אחיזת עינים, ל"מֶלֶךְ" או לִמְלֶךְ על כל גבעה ובמה רמה, מתחת כל עץ רענן לאורה של לאומנות גסה, משתלחת שמטפחת "עשבים שוטים" לאור היום ומלטפת את עֵלְיָ "תג המחיר" בחשכתו, ואין באמת מלך של ממש בישראל שילקה אותם כגמולם בשוטים ובעקרבים כי "המלך" פיו ולבו אינם שווים פרוטה שחוקה. ולפיכך התיבה "חינוך" אמנם עולה ופורחת אך המסומן האמיתי שלה כבר יתום וחולה ספחת.

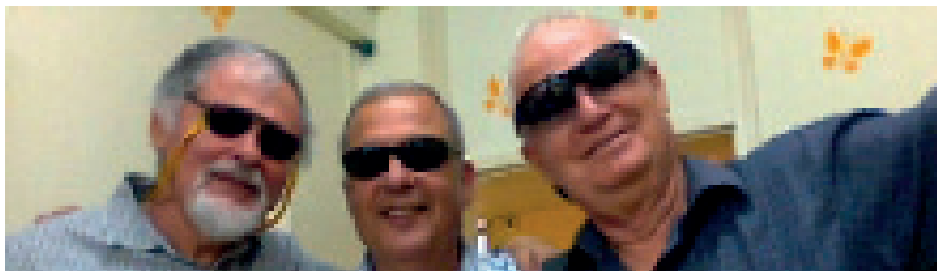
מול האש הזרה הזו ניצבת חזית אורנים ובראשה רבי יאיר קארו שמזה 13 ויותר שנים מנסה כמו אותו ילד קטן שהגיע למצוות או סתם בא לו מן האגדות לסתום באצבעו את החור כשהמים מאיימים ונוהמים מעבר לדייק. עֵמֶל בזעת אפיים, ולעתים קרובות אף בִּהְרָק שיניים משנס מותניים מול רבים ועצומים לקושש באוצר מעט מזומנים, ולעדכן במל"ג את השולחן הערוך, להתאים את מידותיו למקום ולזמן לייצר שולחן חינוכי, אנושי, חדש מבלי לבעוט בישן, ובלשונו:

ליצור מערכת של "כישורי חיים" למאה העשרים. והשולחן הזה, כמו כל שולחן החפץ חיים ניצב לו ולא במקרה על ארבע רַגְלִים: **הרגל האחת מתמטית**, אבל בה לא צריך להגזים, אפשר להסתפק בחשבון פשוט, אחוזים וקצת סטטיסטיקה בשביל הבריאות והבנת אורחות החיים למרבית הילדים.

הרגל השנייה היא רגל אנגלית, כדי לבסס אוצר מילים ראוי לשיחת היום והיומיום וכשער סביר לעולם גלובלי ולמדעים.

הרגל השלישית היא רגלה של העברית, ממש רגל מיוחסת ובה מן הראוי מעט להרחיב:

כי שפת האם, כמו הַשְׂכִּינָה של ביאליק, כנף ימינה שתוקנה בראשית המאה העשרים הולכת ונשחקת הולכת ונסדקת שוב ובמסגרת גונחת, ולפיכך אותה יש לטפח ולהחזירה אל מרכז המערכת. בניה היום אחוזי תזזית דיגיטלית, ס.מ.אסית, אינם רגישים דיים לאם המתרוששת אינם חשים שמעבר לשפת ה-TV, וה-SMARTPHONE המגניב אורבת הסכנה שהם, כעם ישראל עתידי, ייוותרו עם נטול עברית עסיסית, שורשית עם נטל מחשבה נקיה-מורכבת-יוצרת, תוך סיכון עתידים ועתידו בשכונה הקשה הזו. לפיכך יש לעמוד לצדה של האם הזאת על המשמר, לנכש את הבורות, לחרוש ולזרוע,

להחזיר לאימא עברית את ברק נעוריה, לעשותה כלי לחשיבה שממש יוצרת
כי רק היא מאפשרת לדמיון ולנסח דמות עם, אדם, לייצר תרבות ומדע
כי רק עברית עשירה, שיש לה עבר ומקורות חוץ ופנים,
כך קארו חושב ומאמין,

תצליח לברוא כמו פעם וכמו אז עולם יהודי-עברי-ישראלי חופשי נועז
ודווקא משום שהיום היא, האימא הזאת זרוקה, כמעט, מעבר לגדר
יש להכניס אותה למכון כושר ויופי באורנים לגלות את השוקלית שפנה מחדש בין הקוצים
כדי שתוכל להמשיך וליילד את העם הזה, חדשים לבקרים, עד קצה הקוצים.
שתוכל לתרגם לעברית, כתובה ומדוברת, את דמיונו היוצר של עם עבדים
שמתיילד כל פעם מחדש כמו בימים ההם וכמו בזמן הזה.

והרגל הרביעית בשולחנו של קארו, היא רגל הלב והלכה
בעולם מבולבל, פוסט מודרניסטי, שאיבד את הליבה
קולו של יאיר קארו הוא אחד מן הקולות הצלולים שקוראים:
"החזירו את הלב ללימודי הליבה."

הצלחה במבחנים בלבד זה יפה וגם טוב ואף מתגמל את השר במחיאות כפיים
אבל יהיה זה חבל, עד חבל מאוד אם
"עמק הסיליקון" הוא שיקצור את הפירות.
ללמוד אזרחות? כן! אבל לא לדקלם את חוקי הכנסת אלא
לעשות אזרחות ישראלית מוחשית, דרך הרגליים,
לדרוך, ללוש ולאפות אותה ממש בידיים.

ולילדי הגן תנו להיות ילדים, מוחם עדיין לא הבשיל להוראת אנגלית ומדעים
תנו להם להתרוצץ יחפים, כמו לפני שנות אָלף על הדשא
לשחק ב"קדרים באים", ב"מחניים" וב"תופסת",
נתקו אותם מעט מן המחשב ותנו להם לבנות ארמונות מקש וגובהה
בעודם מדמיינים עולם, בוראים ו"מחריבים" אותו בהבל פיהם הקטן.
ואל תעשו מהם כבר בגיל שלוש פרופסורים מדופלמים מן המניין.

זהו, על רגל אחת, שולחנו הערוך של קארו האיש,
שנלקח מאחרי הצאן ממרגלות הגלבוע
כדי ללמד מתמטיקה, לשונה אחת וזהו, אבל
גויס בצו התנועה, על-ידי רבין כמעט לכל החיים.
ומי שרצה בסך הכל להקנות מעט מתמטיקה ל"חמורים" נושאי ספרים
מצא, כמקובל במקורותינו, קטעין מלוכה
שהיא, בווריאציה קטנה על דברי חז"ל: עבדותו
עבדותו ולא מלוכה.

וכל שאר מעשיו הרבים והעצומים של קארו, הלא הם
כתובים על ספר דברי הימים של
המכללה האקדמית לחינוך - אורנים
ומכאן ואילך המערכה הסינזיפית, ואותה עבדות שנזכרה לעיל
לפרופ' יערה בר-און עוברת.
בפתח עיניים צופות בה
ועל הסף מצפים לה דברי הימים האחרים.

תמיד מוכרחים לנצח. היו בינינו גם חילוקי דעות ואפילו יכוחים לא פשוטים. כשזה קרה, ברוב המקרים ידענו ליצור נתק למספר ימים ולאחר מכן לדלג יחד מעל למשוכה. לפעמים בכל זאת עלה קצת לחץ הדם. "בילינו" לא מעט זמן בנסיעות משותפות, למשרד החינוך, למל"ג, לגו'נט. אני לא זוכרת שתכננו במהלך הנסיעה איך אנחנו רוצים שהמפגש שאליו נסענו יתנהל. לכל יותר החלפנו על כך שניים-שלושה משפטים. דומה שהיכרות וההבנה ההדדית על מה כל אחד מאתנו אחראי במהלך

יאיר, נעימה וחגי מירום צילום: שרה שגיא

המפגש הצפוי הספיקו. כך יכולנו לשוחח בנסיעה על עולם ומלואו. הקמנו מחדש את החברה בישראל, פרשנו את חזון החינוך ואת עתידו, התווכחנו בנושאים פוליטיים וגם דיברנו על הקיבוצים שלנו וההיסטוריה המשפחתית הפרטית.

אולי אספר על מפגש אחד שעליו שנינו מתרפקים בגעגוע מסיבות טובות. היה זה בראשית הדרך של 'השתלת' רעיון ה-M.Ed. במל"ג. הזמנו את עצמנו לפגישה עם מי שהיה ראש ועדת המשנה, פרופ' אבי רביצקי. היה עלינו לשכנע אותו בייחודי של התואר השני בחינוך במכללות ובצורך לפתח אותו. ישבנו בחדר קטן במל"ג (זאת לאחר שיאיר סיים סיבוב בין המזכירות, התבדח איתן וחילק להם קלמנטינות או איזה פרי אחר), וכמו שיאיר נוהג לשחזר "עיניו החומות של רביצקי התבוננו בנו ברוב קשב". אני משחזרת מפגישה זו ששנינו חשנו שהיה זה מסוג השיחות של להיות או לחדול, ועל כן השקענו את המיטב. לימים אמרנו, איזה מזל היה לנו שכן השיח שלנו היה רביצקי. זה, אם כן, מקור הגעגוע בהשוואה למפגשים מאוחרים יותר במל"ג.

בתקופתו של יאיר הפכה אורנים להיות מקום שטוב להיות חלק ממנו. מצרחה תחושה חזקה שאפשר ליזום ולייצר עשייה חינוכית ואקדמית ולקבל תמיכה והכוונה. ואכן, לנכונות של רבים להקדיש לכך זמן שמעבר לשעות העבודה הרגילות, ליצור חוויה של עשייה למען חינוך טוב יותר, המכוונת לחברה טובה יותר, היו שותפים רבים וטובים. אך המוביל והמעצב תחושה זו והמגדיר לה יעדים היה אחד. זאת גם זאת, בטיפול בארגון ובאפשרות חלק לא מבוטל של הרבה מהפעילויות שיצרנו בלימודי התעודה ובתואר השני,

די מוזר לי לכתוב בביטאון אורנים על עבודתי עם יאיר. הרבה יותר מתאים לי לדבר על כך. אבל היות ונתבקשתי, אזי אנסה.

אתחיל מתיאור קצר של אחד המפגשים הראשונים. יאיר חדש בתפקידו כראש אורנים ואני משמשת אז מזה זמן קצר כראש המכון לשיפור דרכי הוראה (היה דבר כזה...). במוצאי שבת מגיע טלפון מדורון מור שהיה מנהל מחוז הצפון במשרד החינוך ובשיחתנו הוא מבקש ממני ומאורנים להציל את בית הספר לילדים מחוננים בכפר תבור העומד להיסגר

בשל מפולת תקציבית. הייתי קרובה לעניין בית ספר זה ופתאום קסמה לי האפשרות של בית ספר למחוננים בתוך המכללה. ביום חמישי באותו שבוע אמורה הייתה להתכנס ועדת המרכזים במשרד החינוך ואם לא תוגש הצעה סבירה - בית הספר ייסגר. היה לי ברור שהוא פונה אלינו כברירה אחרונה אבל החלטתי לנסות. למחרת נפגשתי עם מייקל, שהיה מנכ"ל אורנים, ועם יאיר, כדי לספר להם אודות השיחה. יאיר שאל כמה שאלות וניתן היה להבחין שהרעיון מדליק אותו. לא ידענו איך דבר כזה עובד, כיצד הוא ממומן וכיצד לתפעל אותו. ברור היה גם שנפסיד כסף בתקופה הראשונה. אך יאיר שאל "כמה זמן יש לנו?" ואמר "נבדוק עד יום ג' ונחליט" וכך היה. לא אלאה אתכם בפרטים. התייעצנו, למדנו, יצרנו את הקשרים. ביום ג' יאיר החליט שהולכים על זה וביום ה' הוגשה הצעת המרכז (עם מבנה בית ספר, תכנים, תקצוב ומנהלת) בפני הוועדה בירושלים, וכל השאר היסטוריה.

מאותו שבוע היה לי ברור שיש לי מנהל ויש לי שותף וכך זה נמשך מאז. זו הייתה תמיד שותפות מרתקת ומאתגרת, לעתים משעשעת, לעתים מעצבנת. למדנו די מהר, אני חושבת, כיצד לשלב את היתרון היחסי של כל אחד מאתנו וליצור חלוקת עבודה גם מבלי שהיינו צריכים לדבר עליה. הרגשתי בטוחה לבוא ליאיר עם רעיונות ראשוניים, גם אלו שהיו בלתי מגובשים (ואת חלקם הרי באמת לא הצלחנו לממש). השיחות ותהליך החשיבה המשותפת שקיימנו הקימו תכניות אך חשוב יותר, יצרו גם שפה ערכית ואקדמית משותפת בינינו. ידעתי שהוא סומך עליי שאדע לעצור כאשר לכיוון מסוים אין תכלית וניסיתי לשכנע אותו שלא

מצאתי גורמים שונים במשרד החינוך כמוכנים לתמוך ולסייע. זה אמנם אף פעם לא היה פשוט, אך ידעתי שההיענות שלהם נובעת מכך שהם זיהו את אורנים בהובלתו ובהנהגתו של יאיר מכללה וארגון המשרדים מנהיגות, חדשנות ואמינות מקצועית.

זה, חברים. אני לא יודעת מה אני בדיוק אעשה בלי הטלפונים

של יאיר ובמיוחד בלי שפת הסיפור השופעת דימויים עסיסיים ומתובלת במכתמים כשהדגשי הסיפור משתנים חדשות לבקרים. אני חושבת שלא מעט פעמים הצלחתי לשגר כקונטרה חידודים חוזרים ומשעשעים. ועוד יותר אני שואלת את עצמי מה יאיר יעשה בלי סדרות הטלפונים לכל המכותבים...

נעימה

מכתבים מחוזרים

ד"ר יעל פויס

בשנים הראשונות להיותי "רכזת הוראה" (רקטור של היום) היינו יאיר ואנוכי מחליפים מכתבים מחוזרים כאשר "הפיוז היה קופץ", כאשר משהו הרעים אותנו במעשיו של האחר.

דרך הביטוי המחורזת הזו תרמה לדעיכת הכנס ולהעלאת חיוכים שנבעו מהניסיונות הצולעים שלנו לחרוז מכתבים זה לזה. מובן שהכול היה בפתקים בכתב יד, שכן בימים ההם יאיר לא החזיק מחשב במשרדו ולא שלח מיילים במהלך העבודה.

זה נגמר בשלב כלשהו, אני יודעת איך ומתי, כנראה מיצינו את כישורינו הפואטיים.

לקראת אירוע הפרידה מיאיר חיפשתי את כלל ה"צירות" שלנו אך לא מצאתי אותן בשום גנזך ובשום מגירה נסתרת (אולי יאיר שמר אותן במקום כלשהו).

מצאתי אצלי רק קטע אחד, שכתבתי לכבוד יום ההולדת של יאיר בשנת 2003, שיר שכנראה קראתי במפגש הרמת כוסית במשרדו, ואולי בראשיתה של ישיבת הנהלה שבה ברכנו אותו.

הנה השיר:

ד"ר יעל פויס

ברכה ליאיר ליום הולדת 50, שנת 2003

שנת 53 הייתה שנה ברוכה והקציר בה משובח ומרשים.

הילדים של שנת 53 השנה בני חמישים.

מין גיל ביניים שעדיין מצהיר אני בכל זאת מרגיש צעיר.

מין כזה גיל

שכלפי חוץ הכל בו רגיל,

אבל זה בכל זאת הגיל

שבו מפסיקים לשאול

מה אעשה כשאהיה גדול,

ומתחילים בחשאי לברר ולדרוש

מה יהיה כשנצטרך לפרוש.

אז מה, יאיר?

לא כל כך צעיר, לא בן 16,

אבל יודע משהו על העולם הזה.

יתרון מעצים שאותו מרגישים

כאשר מגיעים לגיל חמישים.

ואנא, בלי יותר מדי מבוכה

יש פה אנשים שאוהבים אותך.

(מדן, יאיר, ארנון, אני,

כולנו ילידי 53) - יעל

ברכות אכסיות ארזא קבא

דרצת ארצה ברז:

ד"ר רחל ב"ק

דרצת ארצה:

ד"ר יעל אברהמי

ד"ר יואל זאדני

ד"ר ניר ריסי

דרצת פרוסור:

פרוס' אריסה ארנון (פרוס' אבר)

פרוס' ארוואן דוירי (פרוס' מן המניין)

פרוס' משה יחזקי (פרוס' אבר)

פרוס' דניאלה קרמר-מור (פרוס' אבר)

גואר דוקטור

ד"ר שרון צרדי-וינצ'רז

ד"ר אסנת זכאי

ד"ר ענת זלר

ד"ר סיזל אדלסון

ד"ר חני אף

ד"ר אביבית כהן

פיני דביר

אחת לשנה, בדרך כלל בפסח, אנחנו הולכים יחד למסעדת "רוטשילד". יאיר אוהב מאוד אוכל יהודי מזרח אירופי, במיוחד חלקי פנים כגון לבבות, לשון, קורקבנים וקישקע. שנינו חיים בקיבוץ. יאיר בקיבוץ שיתופי ואני בקיבוץ שהשתנה, יאיר הוא בן קיבוץ גבע ואני ממזרע, כך שאנחנו חולקים גם תחום עניין זה ומבינים האחד ללבו של השני, ואני משתתף ב"סבלי" בקיבוץ השיתופי...

יאיר אוהב מאוד מוסיקה בסגנונות שונים, וכשהוא נכנס בשערי אורנים לא אחת נשמע ברמה השיר האהוב עליו, "קליפורניה חולמת" של האימהות והאבות, או מוסיקה קלסית, אמה שפלאן, ואפילו בריטי ספירס שבתו לימדה אותו לאהוב.

וכעת - מעט על העבודה

יש נשיאים שעוסקים רק באקדמיה, אבל יאיר מעורב מאוד בכל התחומים ובכל הרמות. יאיר מנהל את "הכול". הכול הוא יודע וגם זוכר (ולפעמים זו בעיה...). למשל בנושא התקציבי, צריך להבין שאורנים תלוי מאוד בתקצוב משרד החינוך. בסיס התקציב צריך להיות מקובל עליו בהתאם למה ש'מגיע לנו'. ואילו ההתנהלות של משרד החינוך לא תמיד ברורה. לפתע מגיעה הודעה שלא משלמים עבור נסיעות מורים, או תשלומים עבור תכניות התואר השני. חלים עיכובים בהעברת הכספים ולעתים עצירה של ממש. באופן כמעט קבוע קיים חוסר ודאות לגבי גובה הסכום שנקבל, מתי נקבל ואיך. במקביל צריך לשלם לעובדים משכורות, לשלם לספקים ועוד. בזה יאיר עוזר מאוד בדרגים שהוא עובד מולם בכל הכוח, במיילים במכתבים ובעיקר במסרונים. אם אנחנו מאתרים בשלב מוקדם בעיה בענייני תקציב ובתזרימי כספים ממשרד החינוך, יאיר מיד מטפל בנושא, ובכך אנחנו עוזרים גם למכללות אחרות.

פעמים רבות, עוד לפני שמכללות אחרות מבינות מה קרה להן... יאיר כבר מעלה את הבעיה בפני מנהל האגף להכשרת עובדי הוראה, בפני מנכ"לית משרד החינוך, בפני תמר אריאב שהיא ראש פורום ראשי המכללות ואפילו ישירות בפני שר החינוך באמצעות חגי מירום. אחד הדברים שיאיר דואג להם הוא נושא הבינוי במכללות בכלל ובאורנים בפרט, ששוכנת בקמפוס ישן מאוד וגדול מאוד. מאז הקמת הספרייה לפני עשר שנים והקומה הטכנולוגית לפני שמונה שנים, לא נבנו באורנים כיתות חדשות. היעדר תקציבים לבינוי מדאיג מאוד את יאיר, במיוחד חוסר ההצלחה להביא לידי מימוש את פרויקט בניית האודיטוריום.

יאיר הוא גם חבר, ונותן לעמיתיו תחושה של שותפות מלאה. כשיש בעיות מעיקות הוא משתף את העובדים הנוגעים בדבר כדי שכל אחד יעשה את המיטב בתחומו בהקשר זה. הטיפול בבעיה מתחיל אצלו, ובהמשך הוא מנחה את הכפופים לו. הוא תמיד

אספר תחילה כמה אנקדוטות אישיות מתקופת עבודתנו המשותפת.

פגשתי את יאיר לראשונה לפני עשרים שנה בשירות מילואים בצפון, במהלכו שנינו פיקדנו כקצינים על החמ"ל. ואם מזכירים מילואים, גם בליל הקילשונים (1992) יאיר היה במילואים, הגיע ראשון למאהל באזור קיבוץ גלעד ותפקודו זכה אז להערכה רבה של אלוף פיקוד הצפון.

הגעתי לאורנים לאחר שזכיתי במכרז משרת סמנכ"ל הכספים. יונה גרנות שמשה אז סמנכ"ל מנהל, מייקל עופר היה הסמנכ"ל, ויאיר - ראש אורנים. הם היו צוות ותיק ומגובש ואני הגעתי וניסיתי להשתלב. השתלבותי המוצלחת נזקפת גם לזכותם.

בימי חמישי אחה"צ נהגנו לקיים "קבלות שבת" משלנו. הקמפוס היה בשעות אלה שקט ורגוע ויכולנו לקיים שיחה לא פורמלית, עם איזו כוסיט קטנה ולעתים גם כיבוד לשעשע בו את הלשון. היינו מסכמים את השבוע שחלף וחושבים על השבוע הקרוב. ואם בסוף השבוע עסקינן, הרי שאולי לא ידעתם, אבל יאיר אוהב לסיים את השבוע עם סיגר טוב שנקנה בקיוסק של שרגא בעפולה. בתחילת כהונתי התעוררה בעיה עם שמי, שדומה לשמו של ביני, דיקן הסטודנטים. יאיר החליט לקרוא לי פנחס, ומאז אני יודע שאם אני שומע "פנחסי" הכיוון הוא ידידותי ולא רשמי, ואם הוא קורא לי "פיני" ברור לי שהכיוון הוא רציני ומחייב.

הבוקר שלנו מתחיל בשעה מוקדמת מאוד, שבה יאיר נוהג להתקשר ולשאול מה שלומי, כלומר שלומי. היום, אם כן, מתחיל בעדכון. אני מגיע בשעה מוקדמת מאוד, ואם יש בשורות טובות (בענייני כספים כמובן) מיד נשלחים מסרונים. בערך בשעה שמונה, בדרך מגבה למכללה (לאחר שנוח גרינפילד מסיים להתפלל...) מגיע עדכון נוסף.

עד לפני 3-4 שנים יאיר היה קורא לי להצטרף אליו לסוירים במכללה. בספרייה למשל, היה מתעכב אצל הסטודנטים, שואל אותם למקום מגוריהם, למסלול לימודיהם, ושומר בזיכרונם את כל הפרטים ששמע. ובסיום הבא כשנפגשים עם התלמיד הוא זוכר את כל הפרטים מהסיום הקודם.

יאיר יודע לחקות. דווקא כשלא מצפים לכך הוא מפגין את יכולתו בחיקויים, למשל החיקוי של טרכנברג ועוד רבים אחרים... לא במהרה יישכח מופע הסטנדאפ שנתן במסיבת הפרידה מיוסי אסף, נשיא מכללת סמינר הקיבוצים.

במשך היום אנחנו נפגשים לעתים קרובות, ואם לא, צריך לעדכן אותו מה אירע בשעות שבהן לא התראינו. לקראת ערב יאיר מקיים שיחה נוספת עם נוח (לפני תפילת הערבית שלו או אחריה) ואם יש משהו שמצריך דיווח הוא לא מהסס ומסמס. השיחה מתחילה בדרך כלל ב-"יש לך דרישת שלום מנוח" ואז אני מברר האם זה ד"ש חם, קריר וכו'...

הפתוחה מאפיינת את אורנים, כך היה בזמנו של מייקל וכך נוהגת כעת גם נגה. הסטודנטים והעובדים יודעים זאת וחשים מאוד בנוח.

יאייר הוא אדם רחב אופקים ורב-גוני, החל מהתואר הרשמי שלו במתמטיקה ובמדעים מדויקים וכלה בכישוריו הבימתיים. הגישה הבלתי אמצעית היא שמאפיינת את הקשר שלו עם כולם. זה לא מובן מאליו ובוודאי לא מאפיין מוסדות אקדמיים אחרים.

דואג לרכז את כל התשובות ולקבל את התמונה המלאה. לכל אורך הדרך בולטת העובדה שיאייר הוא מנהל מאוד מעורב. אני כמנהל כספים מרגיש את זה במיוחד. הרי אם אין כסף, אם אין קמח, קשה מאוד לתת מענה לבעיות שעולות. בארבעת החודשים האחרונים הוא מבקש ממני: "פנחס, עכשיו רק תיתן לי בשורות טובות."

לא מובן מאליו שנושא מכללה נועל סנדלים באופן כמעט תמיד ומדבר עם עובדים וסטודנטים בגובה העיניים. מדיניות הדלת

עקשנות כדרך להשגת מטרת

יונה גרנות, מי ששימשה בעבר כסמנכ"ל למנהל באורנים

לעשייה, המון ביטחון ותחושה אמיתית של שותפות, אמונה שתמיד אפשר יהיה לקבל עזרה, עצה ותמיכה כמו גם הערה, גערה ואפילו נזיפה.

למדתי הרבה ולקחתי אתי לעשייה החדשה שלי את כל מה שזכיתי להכיר ולהפנים מעבודתנו המשותפת.

יאייר, על כל אלה תבוא על הברכה. אני מאחלת לך שנים רבות של בריאות, הנאה מהמשפחה ועשייה פורייה שהרי עוד הרבה הרבה לפניך.

יאייר ויונה גרנות גוזרים את הסרט בטקס חנוכת הספרייה

את יאייר הכרתי כאשר היה "רק" מורה למתמטיקה ועבד בחטיבה האוניברסיטאית. ה'תקל' הראשון שלנו היה על "פרה המניבה חלב, אך מתמהמהת בהספקתו". למה הכוונה? בתפקידי אז כאמרכלית לא סיפקתי לדעתו, במהירות המספקת, את החלב המבוקש להכנת הקפה היומי עבורו ועבור צוותו. ננזפת, אבל גם למדתי. מהירות ויעילות הם שם המשחק אצל אותו מתמטיקאי.

ה'תקל' השני היה כאשר לא אישרתי למזכירתו שעות נוספות למרות פנייתו למוסדות הפורמליים של אורנים. גם כאן היה תהליך למידה: כאשר יאייר מבקש, מוטב להתייחס ברצינות. כל זה ללמדכם שלא היה לי קל בתחילת הדרך, וכל זה עוד טרם מינינו לתפקיד ראש המכללה.

כאשר יאייר נכנס לתפקידו כראש אורנים ביקשתי להיפגש אתו כדי ללמוד על השקפת עולמו ועל הדרך שבה הוא רואה את עבודתנו המשותפת, בהתאם למה שקראנו אז "רוח אורנים", מושג שגור בפי ותיקי המכללה. על רוח זו גדלתי והתפתחתי באורנים מאז כניסתי בשעריו, וקיוויתי שרוח זו תהווה נר גם לרגליו של יאייר ותבוא לידי ביטוי בסגנון ניהולו את המוסד על תכנון ואנשיו. לא עזר לי דבר. יאייר בשלו. בדרכו שלו, בחוכמתו, בהומור הנהדר שלו, ובכישורו החיקוי הנפלא שהתברך בו, קבע את הדרך, את הסגנון ואת הכללים וכולנו, ובפרט אני, הלכנו אתו עקב בצד אגודל בהערכה רבה וחשוב מזה - בהנאה מרובה.

רק זיכרונות טובים יש לי מעבודתנו המשותפת בתקופה הארוכה והאינטנסיבית ההיא. היינו צוות של ארבעה. אכלנו יחד, נסענו יחד, תכננו יחד, התווכחנו ובסופו של דבר אף הסכמנו יחד.

יאייר היה מנהל מיוחד במינו. לדעתי, הטוב שהיה לאורנים מאז ומעולם. הייתה לו יכולת מופלאה להפנים את הצרכים ואת הבקשות ולאפשר לקהילה הגדולה והמגוונת של המכללה, האקדמית והמנהלית כאחד, עשייה משמעותית ויצירתית.

צמיחתה והתפתחותה של אורנים בשנות כהונתו ממכללה המעניקה תואר ראשון למכללה שיש בה שבע תכניות לתואר שני הן תוצאה של עבודה נמרצת, עקשנות, דבקות במטרה ובעיקר העצמה והאצלת סמכויות על אלה שעבדו אתו ובסביבתו הקרובה.

גם את היחסים הבין-אישיים שלנו אהבתי והערכת. את היושרה, את הרצינות, את ההתייחסות לכל פרט. כל אלה הקנו לי, כשותפה

ליאיר,

A group of seven people, including students and a teacher, standing together in front of a white wall. A small, ornate, golden-colored shield-shaped object hangs on the wall behind them.

18 רח אורנים המצליח של מלאת אורנים | שבט תשע"ג, ינואר 2013

פרופ' דניאלה קרמר

ראש מרכז שי לפסיכותרפיה רב-ממדית, היחידה ללימודים מתקדמים

שלכם הרבה יותר טוב ובאנושיות. יש לכם מה ללמוד".

לי יאיר פתח דלת אחרי דלת, הלך עם כל רעיון שהעליתי, נתן בי אמון ונטע בי אמונה שהכול אפשרי. כשעברתי תקופה קשה אחרי חזרתי משבתונים בחו"ל, הוא זה שתמך מאחורי הקלעים, עודד אותי והזכיר לי בדרכו המיוחדת, מה חשוב ומה שולי. אנשים רבים תמכו ביוזמות שלי להקים עם עמיתה את התכנית לטיפול בעזרת בעלי חיים, ואחר כך את התכנית ללימודי תואר שני ביעוץ חינוכי, ואת ה"תינוק" החדש שלי - מרכז הכשרה לפסיכותרפיה רב-ממדית, אך בראשם עמד איש המעוף שיכול היה לסגור דלתות או לפותחן לרווחה. יאיר בחר לפתוח דלתות, לחדש, להרחיב את קשת העיסוקים ותחומי ההכשרה וההתמחויות באורנים. איש החינוך והמתמטיקה קרא את כתבי יאלום וציטט לי אותם בשמחה בפגישותינו.

אין לי די מילים לומר תודה, ולמשפטים שיבטאו את הערכתי הכנה והעמוקה אין די מקום גם בחוברת שלמה. לכן נשאר רק לומר לך יאיר, שתחסר מאוד, בחולצתך המתנפנפת, בשבילי, בימים הפתוחים, ובהתבדחויות המתוחכמות במסדרון או במשרד. שאתגעגע מאוד. שבשבילי, תמיד היית יאיר המאיר, מאיר הדרך ומאיר המכללה. וששמך, "יאיר", מבטיח הבטחה על הארה בעתיד, ולכן אני מתקשה ואף מסרבת לחשוב עליך כראש אורנים בעבר.

עבורי תמיד תהיה "יאיר המאיר".

דניאלה קרמר-מור

קשה לדמיין את אורנים בלי יאיר.

מגיע לו לנוח, מגיע לו להתעופף קצת, מגיע לו לנשום אוויר אחר אחרי כל כך הרבה שנים אתנו, מגיע לו לזוז קדימה לנופים חדשים ומאתגרים, אבל מה נעשה בלי יאיר?

כשחושבים על ראש מכללה, על פרופסור, על מתמטיקאי מחונן, עולים בדמיון שלושה גברים מכופתרים, עונבי עניבות ומרכיבי משקפיים, שהרצינות והניכור הם נר לרגלם. לא פעם, ביום פתוח, כשיאיר התיישב ליד שולחן הפסיכותרפיה הרב-ממדית והתבדה, לחשו לי מועמדים "מי זה". כשאמרתי שזהו פרופסור קאר, ראש אורנים ומתמטיקאי מחונן, חשבו שאני מתבדחת.

יאיר, איש הליכות פשוט וצנוע, שאינו מתנשא מול הבריות למרות הישגיו המרשימים ומעמדו הרם. יאיר מספר בדיחות ועושה חיקויים שמצחיקים עד דמעות את שומעיו, ללא יומרות וללא הצטעצעות. קשה להאמין שהאיש שהולך במשעולי אורנים לבוש בחולצה מתנפנפת ונעול בסנדלים (בטח תנ"כיות), מדבר וצוחק עם כל עובד וסטודנט, במקום להסתתר מאחורי דלת סגורה בלשכה מוגנת על-ידי מזכירות - הוא ראש אורנים. למען האמת, עד היום לא התגברתי על ההפתעה המהנה הזו. וכל פעם כשאני מזדמנת לאוניברסיטה בחו"ל וצופה במערכת ההגנה של ראשי מוסדות להשכלה גבוהה ובמסלול הבלתי אפשרי של החלפת מילה עמם, אני לוחשת להם בלבי "יאיר עושה את התפקיד

ד"ר שרה'לה שדמי-וורטמן

יאיר יקר,

לאתגר ולהקשות - בדרך להגשמת חלום ד"ר שרה'לה שדמי-וורטמן

וביזמות החברתית.

אין ספק: אתגרת, הקשית, שאלת, ענית, דחפת, מיתנת, האמנת ולקחת את כולנו קדימה.

עשית זאת בנוקשות מהולה באהבה, בתקיפות מעורבת עם הומור ורגישות, באהבה ובאמונה גדולה בנו ביכולת שלנו לחלום וגם לממש. היית לנו מנוע לימורה כובשת עולם, בצד הקפדה על פרטים הנוגעים בנפש היחיד, תוך ראייה מפתיעה והבנה מתבוננת ורגישה של יחסים ומגע בין אנשים.

ידעת להיות המנהל, המטריע, הנוזף, המקשה ולעתים גם הבולם, בצד היותר מנהיג וחבר לדרך שתומך, מעודד, מאמין ודוחף, מגבה ומפירה, מיעץ ומקשיב.

תחסר לי מאוד: אתה,

עולמך, עמדותיך, מילותיך

ושתיקותיך.

הם כולם היו בעבורי כר צמיחה, פינה של מרגוע ונחמה, מעוז לחלום, ומקור אמונה ותמיכה לפעולה מקרוב ומרחוק.

תודה, שותף יקר, לימדת אותי שיעור חשוב ביצירה משותפת.

בהצלחה לך,

שרלה

נדירים הם הרגעים בחייה של שותפות שחברים בה יחדיו תהיה על הנס שבמפגש שזימנה לנו המציאות, התפעמות על היכולת לעשות יחד וצער גדול על סיום.

כבר כמה חודשים אני מתהלכת עם התחושות המעורבות שמביאה עיזבתך. יש בהן ניחוח של סיום תקופה.

אתה מסיים פרק זמן שמשכו מאפשר התבוננות על מה שהיה לפני ומה אתה משאיר אחרך עם סיום תפקידך.

באת לסמינר - ואתה משאיר מכללה.

באת למקום משפחתי, קטן ונטול יומרות, ואתה עוזב מוסד אקדמי שאפתני, תחרותי וחדשני.

באת ופגשת סגל מוכר וידוע שזה ביתו שנים, ואתה עוזב סגל מגוון, הטרוגני ועשיר במורכבותו.

הגעת כדי לנהל כמה חוגים בתואר ראשון ואתה עוזב מוסד עם תארים מתקדמים במספר מסלולים ומבנים שמתקשים להכיל את כמות הלומדים העצומה המגיעה אליהם. הגעת למוסד ממשיך מסורת ואתה עוזב מוסד פורץ דרך באקדמיה, בפעולה

"מכללה כגוף אקדמי צריכה גם נשמה יתרה"

ביני תלמי, דיקן הסטודנטים באורנים, מספר על סגנון הניהול של יאיר

לעולם, מבחינת המקום שיש ליצירה בחיי המכללה. זה סוג של מחשבה ייחודית.

כל ההברקות האלה בולטות על רקע חיים אקדמיים אפורים למדי.

יש ליאיר 'דיבור' חשוב בארץ בתחום המתמטיקה. יש לו אמירה בעניין לימודי המתמטיקה, על חשיבותם ועל האופן שבו יש ללמד אותם.

דבר נוסף אופייני מאוד הוא הנושא של רוח אורנים, שיאיר שימר אותו מאוד. זה סגנון שיאיר יישם באופן ייחודי. הרצון לאחוז בשני הקצוות; מצד אחד מערכת מאוד היררכית וסגנון עבודה סמכותי שדורש הרבה מאוד אחריות. מצד שני מדיניות הדלת הפתוחה שבמסגרתה כל אחד יכול להיכנס אליו או לפגוש אותו בשבילים ולהשמיע את קולו. זה דבר ייחודי מאוד להיות בשני הקצוות הללו.

כאחד מהוגי מסיבת הפרידה מיאיר וממארגניה הסכים ביני לשתף את קוראיו בתכנית הערב שאותו אף ינחה. ובכן, מיועדים לשאת דברי ברכה: חגי מירום, נח גרינפלד, נגה בוטנסקי, כמאל חוואלד, איציק שמולי ופרופ' יערה בר-און. אחר כך יוקרן סרט בבימויו של מיכה לבנה (ראו להלן) ויוספרו אנקדוטות וסיפורים אישיים. מקהלת אורנים והלהקה של אגודת הסטודנטים ישיירו וסטנדאפיסטית תבדר. בסימום של הערב יישא יאיר דברי סיכום ופרידה.

"מכללה כגוף אקדמי צריכה גם נשמה יתרה, למשל במערכת של המדרשה ושל שדמות. ליד זה קיים סיפור המכינה. כשהקמנו את המכינה לא היה ברור אם זה יצליח, אם יש לך תקציב.

שאלה מרכזית נגעה לקשר שהיה לנו עם משרד החינוך; כל המכינות להוציא אחת היו קדם צבאיות דתיות. הממונה הדתי על כך לא התלהב מהקמת מכינה חילונית. כיום היחסים אתו מצוינים. בהתחלה זה היה צונן.

אחד התנאים של משרד החינוך היה שהמכינה תהיה עמותה נפרדת, דבר שהוא חריג באורנים. יאיר הסכים לכך בתנאי שהוא יהיה יו"ר העמותה, הן מתוך אמונה בדבר הזה והן משום שכראש אורנים הוא שם את עצמו בדרגת מעורבות גבוהה מאוד במכינה.

זו הנשמה היתרה...

מוסד אקדמי הוא לא איזה מגדל שן שעוסק רק בעצמו אלא גם מרכז אקדמי שמאפשר לכוכבי לכת שמסתובבים סביבו לתת את האור המיוחד שלהם.

יאיר גם עמד על החשיבות של 'קו נטוי'. הוא שאף לכך שזו לא תהיה מכללה שמסתגרת בד' אמות, אלא מכללה שיש לה מה להגיד

חי בסרט

שרה שיגי שוחחה עם **מיכה לבנה**, קולנוען דוקומנטריסט על הסרט שיוקן במסיבת הפרידה מיאיר

מיכה ליבנה, קולנוען ותיק מהתחום הדוקומנטרי ומפיק סרטים, עוסק שנים רבות בצילום, עריכה ובימוי של סרטים דוקומנטריים, הוא היוצר של הסרט שיוקן במסיבת הפרידה מיאיר. לבנה, דוקומנטריסט מזה 30 שנה וב-15 השנים האחרונות מלמד קולנוע באורנים, הוא תושב עצמון שבמשגב, לשעבר מבית השיטה, בוגר בית צבי ובין היתר יצר בעבר סדרה בת ארבעה פרקים על בית השיטה בשיתוף עם יוסי אסף.

פגשתי את מיכה בערך באמצע תהליך היצירה של הסרט ושאלתי אותו מה יהיה בסרט. מיכה ענה שעדיף לשאול מה לא יהיה. והתשובה על כך - סיפורי 'הוא היה', או כהגדרתו של יאיר: פרידה מקיסר.

ובכל זאת נשאלת השאלה: מה כן?

"באופן כללי אני רוצה לעשות סרט שישמח את יאיר. הוא נתן רשימה של דברים שהוא גאה בהם והם משמעותיים בקריירה שלו באורנים. אני מנסה להביא את הסיפורים שלהם. אני משתדל לא לתת לו לדבר בסרט.

חיפשתי איך לספר את הסיפור. יאיר בא מתחום המתמטיקה. אני ומתמטיקה זה מרחק שנות אור. התחום שהוא עסק בו הוא תורת הגרפים. חיפשתי הגדרה בגוגל ומצאתי: גרף המתאר יחסים בין אובייקטים.

בעצם הרעיון היה להביא את יאיר הפרופסור למתמטיקה שמנהל את אורנים רוב היום וכשהוא נרגע בבית הוא מצייר גרפים.

ניגשתי לפרופ' יהודה רודיטי, חברו ועמיתו למחקר של יאיר והעליתי בפניו את הפרשנות שלי 'יחסים בין אובייקטים' אך הוא, בחשיבה המתמטית שלו, התקשה לקבל אותה..."

ישבתי עם מיכה בחדר העריכה וצפיתי בקטעים נבחרים, וגם - בכאלה שנשארו 'על רצפת חדר העריכה'. הנה טעימה מהקטעים שישולבו בסרט:

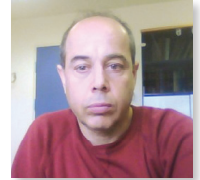
בסרט מספרת רחל, רעייתו של יאיר, על היכרותם. הסטודנטית לאורנים, שלא התקבלה לאורנים, מספרת כיצד ניגשה ליאיר והוא ליווה אותה לאורך כל דרכה באורנים עד שלבסוף סיימה בהצטיינות. אנשי המדרשה מספרים על תהליך קבלתו של יאיר את רעיון המדרשה (המשל המפורסם של נושאת המטוסים וקליפת האגוז...). דני זמיר ושרה'לה שדמי-וורטמן מספרים על ראשית יחסיהם (שרה'לה: "בהתחלה חשבתי שהוא מרובע וטכנוקרטי..."), כשהקו המוביל הוא הפגש הראשון בין הדמות המספרת לבין יאיר והשינוי שבא אחר כך בעקבות ההתוודעות.

עם הפנים והשמות בסרט ניתן למנות את עידית לבבי-גבאי, חנה ידען, מוטי זעירא, מייקל עופר ועוד.

”מנוע חיפוש אנושי”

פרופ' רפי יוסטר

הגעתי לאורנים בשלהי 1995 כמרצה. יאיר היה אז ראש החטיבה האוניברסיטאית. לשמחתי, תחומי המחקר שלנו חופפים ומיד התחלנו לעבוד ביחד על מחקר. כתבנו מאז ועד היום למעלה מעשרים מאמרים משותפים. ליאיר מספר תכונות מרשימות שהופכות אותו לחוקר מצטיין וגם למנהל מצטיין (דבר די נדיר במחוזותינו). אציין שתיים כאלו שנחרתו בזיכרוני. האחת היא הזיכרון המעולה שלו. באותם ימים, בשנות התשעים, עבודה על מחקר מדעי בתחום המתמטיקה הצריכה הכרה טובה של מאמרים שנכתבו בעבר בתחום ודיוק בפרטים המחקריים של אותם מאמרים. מכיוון שמאגרי מידע אינטרנטיים עדיין לא היו בשימוש במידה ובהיקף המקובל היום, **נאלצו חוקרים להשקיע זמן רב בחיפוש מידע בספריות בתוך ים אינסופי של תקצירי מאמרים. בעבודה עם יאיר לא היה בכך כמעט צורך. הוא פשוט זכר כמעט כל מה שנעשה בתחום, והיווה מעין ”מנוע חיפוש אנושי”**. תכונה נוספת שלו היא ”דיבור בגובה העיניים”. היכולת שלו להסביר מתמטיקה (ולא רק) לכל אדם שחפץ לשמוע על כך היא מרשימה. דלתו הייתה (ואני מניח כי עודנה) פתוחה לכל סטודנט ומרצה. אין אצלו אחד בפה ואחד בלב - פיו ולבו שווים.

פרופ' רפי יוסטר

רפי יוסטר

חזק בזיהוי חוזקות

בתיה וולף

אני מכירה את יאיר כשלוש שנים, מיום כניסתי לשדמות. שמחתי לחוות אותו כמנהל שרואה את האחר, מקשיב, מיעץ ומעצים. בשבוע שנכנסתי לעבודה הייתה לי פגישה אתו על הפעילות בחצור, ולאחר מכן, כשנפגשנו בשבילים, שמחתי לגלות שהוא זוכר את שמי ושואל לשלומי. בביקור שקיים יאיר כשנתיים וחצי לאחר מכן בחצור הוא אבחן באופן מדויק את ההישג המשמעותי בעבודתי כנציגת שדמות בחצור והציג את סיכומי מהסיר באופן שהעצים אותי ואפשר לי לזהות את חוזקותי ואת חולשותי בתהליך, כנדרש מאיש חינוך אמתי. שמחתי שהזדמן לי לעבוד תחת ניהולו של יאיר ואני מאחלת לו להמשיך ולהשפיע תמיד.

בתיה וולף

בתיה וולף

It's all personal

שרי רגב וד"ר ענת שמלא

ליאיר

It's all personal - ככה אמרו ב'הטוב הרע והמכוער' **and together** ניסינו לקדם את המחר את ה-moodle והכיתה הקמנו ביחד כשתקציבים ומשאבים הקצית ללא פחד הרבה תודה על האמון והתמיכה לאורך כל הדרך מתחילתה ועד סופה מעומק הלב מאחלות לך בהצלחה בפתחה של הפאזה החדשה מאיתנו בהערכה רבה

שרי רגב וד"ר ענת שמלא

ענת ושרי

1.11.2005
**יאיר, צוות המכון
 לאמנות והסטודנטים
 בפתיחת תערוכה
 ובמפגש עם האמן יגאל
 תומרקין**

ליאיר, על התמיכה והעזרה לאורך השנים בפיתוח הפעילות והמעמד של הגלריה לאמנות ישראלית באורנים
תודה TODA מצוות הגלריה פרופ' דוד וקשטיין / עידית לבבי גבאי / נעה צורן
ליערה, ברוכה הבאה בשערי המכללה. מקווים שיחד נמשיך את הפיתוח של מוקדי היצירה והאמנות באורנים
 מתוך עמדה ורצון להמשך המעורבות, ההשפעה והשותפות בשיח התרבות והחברה בישראל.

9.3.2009

פרופ' דוד וקשטיין מראיין
את האמן יורם מרז.
מאזינים להם סטודנטים
של המכון לאמנות.
 צלם: טל חכים

ד"ר יעל גילעת

דבר אלי בפתקים

ד"ר יעל גילעת

לאמנות - הפקות". בפנים מבודחות תמיד ידע יאיר להפעיל את שיטת הפתק ולסייע בהבנת עיקרי הפעולה לקראת בניית הצעה קוהרנטית ותמציתית. "אחרי שתי פסקאות את מאבדת אותם" נהג לומר לי ובכך להזהיר אותי שמא "מרום עצים..." וכך לא אצליח לשכנע את הוועדות השונות, הפיקוח, המל"ג.

ובכן, לא אעבור את מספר השורות המומלץ, אך גם לא אשכח את העיקר, להודות ליאיר על שנים של עבודה משותפת שבהן זכיתי לאמון מלא שלי, הן בתחילת דרכי והן בשנים שבהן כבר צברתי ניסיון. היום אין לי ספק שהודות לתחושת הביטחון וההערכה שידע להעניק לי ולצוות הנהלת המכון, יכולנו להתרכז בעיקר ובכך כולנו יצאנו נשכרים.

יאיר, כשאין כבר צורך לעסוק רק בעיקר אולי אפשר יהיה לחבר פתק לפתק, נקודה לנקודה ו"לחטוא" פה ושם בעיסוק בטפל המהנה. מקווה שעיקר ה"יאיריות" לא ישתנה אלא יקבל נקודות וצורות מספוח.
יעל גילעת

ליאיר,
 פתק ורוד או כחול, אולי צהוב. יאיר תמיד מארגן את מחשבותיו בפתקים. כל נושא יצוין בנקודות, עד חמש או שש, אולי שבע? לא. זה כבר יותר מדי.
מה שלא נכנס לפתק כנראה מיותר. יותר נכון, לא עקרוני. כי כאן הסוד הגדול הטמון בדרך המחשבה והפעולה של יאיר, שאותם ניסה ללמדני במידה מסוימת של הצלחה: לא סוד הצמצום הוא בעיני מאבני היסוד של ה"יאיריות" אלא הארגון הקוהרנטי של העיקר וההימנעות מהטפל.
 זה מקור ההערכה שלי אליו וגם מקור אי-ההסכמה. כי הרי במה עוסקת האמנות אם לא במה שבין השיטים ובפיתוחו, בסמוי, בחורג מהמובן מאליו?

על כן, למרות שמעטות ההזדמנויות שבהן שוחחנו על אמנות לשמה, עסקנו רבות באמנות באורנים: בשיבויות ובשיחות בלשכתי נהג יאיר להתרכז בעיקר, ובכך תרם לפיתוח ולחיצוק החוג, אך לא פחות מכך נרתם לבחינה של הפרויקטים השונים והמרחבים שהנחנו על שולחנו חדות לבקרים. אכן, יאיר היה במיטבו בוויסות האנרגיה של "המכון

המכון לאמנות בשנים האחרונות ולקראת הבאות

דורית רינגרט, רותי הליבץ כהן וד"ר יעל גילעת

קהילות מוחלשות בהנחייתה של טלי גיל, "מפגש אביב" יהודי-ערבי, המרחב לאמנות מעורבת, כנס "מקום" בכפר יהושע ביוזמתו של אלי שמיר ופעילותה המורחבת של סדנת התחריט. פריד אבו שקרה פועל באורח רציף לקיומם של מפגשי תרבות בין ערבים ליהודים בהשתתפותם של אמני המכון ובוגריו.

יאיר מלווה את המכון. לעתים נראה כי הוא מכיר את הסטודנטים בשמותיהם, מכיר את הפרויקטים, מעודכן, מסתובב, רואה, יודע. פעמים ספורות יאיר התערב בנוגע לניתוב של תכנית הלימודים והמבנה הארגוני של המכון.

הייתה זו התערבות חריפה אשר חיידה שאלות של התמקצעות והובילה לפתיחתם של קורסים חדשים בתחום היצירה והעיון כמו גם לביור מעמדם של הקורסים הקיימים. הוראה הכורכת פעולות כה נרחבות במרחב הציבורי דרשה שינוי ארגוני במכון. גם כאן הייתה זו מעורבותו של יאיר שיחד עם נגה בוטנסקי הציעו את החלוקה החדשה של התפקידים המנהליים והאקדמיים.

השנה הצטרפה רותי הליבץ כהן להנהלת המכון ומשמשת ראש תחום היצירה. בכוונתנו להרחיב את פעולתן של סדנאות היצירה, להזמין אמנים אורחים להתארח בסדנאות המכון ולהמשיך את מעורבות המכון בקמפוס. דגש מיוחד יושם על הרחבת הדיאלוג עם חוגים מתחומי דעת שונים ועל פיתוח שיעורים בין-תחומיים לצד ליבון סוגיות בהוראת האמנות והעמקת העיון והלימוד בתחומי תיאוריה וביקורת אמנות.

ובנוגע ל-40 הנרשמים החדשים - הובטחה בניית קומה בבית 53 במידה ונעמוד במשימה.

ברגשי תודה על השנים שבהן יכולנו להתפתח ולפתח את המכון בהנהגתו של יאיר, שראה, שמע, ידע, הבין ובחר היכן לנקוט עמדה, לפעול ולהתערב והיכן לסמוך עלינו.

בחדש מארס, ביום הפתוח הראשון בשנה, יאיר חולף על פנינו ושוב מאיץ: 40 סטודנטים בשנה א'. אם תעצור את יאיר במסדרון הוא ידע להשיב כמה סטודנטים יש, כמה היו לפני שנה, שנתיים, חמש ועשר. בתחילה היה קשה להתרגל למעורבות שכזו, להבין שדאגה למקום כוללת אחריות למספר הנרשמים, שהצלחתו של חוג נמדדת לא רק בתכניות לימוד מרשימות.

שאלת ההרשמה סיעה להבהיר, להתנסח ולהתכוון לעמדה שאותה מפתח המכון בשנים האחרונות. מכון המכשיר אמנים, מורים, מחנכים ואוצרים בתחומי האמנות והתרבות החזותית.

הוראת האמנות והחינוך לאמנות נעשים במכון מתוך עמדה השואלת באורח תמידי על מהותם המתהווה. עמדה הבוחרת להקנות בסיס ויסודות בשפת האמנות והחינוך לאמנות, תוך פיתוח חשיבה ביקורתית והצעת דרכי ביטוי ופעולה אלטרנטיביות. הוראה הכרוכה בפעולה. לימוד המתבונן, מגיב ושואף לקחת חלק בעיצובו של המרחב הציבורי. במקביל אנו מודעות לתהליכי היצירה הדורשים זמן, פרטיות, ביור של ערכים, תכנים ושפה. מרחב זה נוצר באמצעות מפגש חי, מקצועי ומגוון עם צוות אמנים, חוקרים, אוצרים ואנשי חינוך, המלמדים, מנחים ומשמשים מודל המהדהד בין המרחב הפרטי לציבורי.

במהלך השנים, צמחו מתוך העשייה החינוכית במכון לאמנות מפעלי תרבות דוגמת הגלריה לאמנות ישראלית באוצרותו של פרופ' דוד וקשטיין ובניהולן של עידית לבבי גבאי ונעה צורן, ולצדה אוסף שיחות מוקלטות עם מיטב אמני ישראל, הגלריה למדיה חדשה באוצרותה של שולי נחשון, גלריות לימודיות ותערוכות מחוץ לקמפוס בארץ ובחו"ל בהשתתפות סטודנטים ובוגרים. במקביל התפתחו במכון תכניות הפונות למעורבות קהילתית בתחום המקצועי: מרכז "קשר עין" לחינוך מוזיאלי באוצרותה של שיר ימגוצ' מלר, פרויקטים של אמנות ככלי חברתי להעצמת

מתוך מרתון לרישום צילום: חובב רשלבך

פרופ' משה יצחקי ועידית לבבי גבאי

"[...] ההומניסטיקה החיה היא פשוט שמחת המגע באנשים. היא שעת ההנאה שלהם. היא שעת הדיבור שלהם, שעת נוכחותו של האדם כפי שהוא אדם, של הרפתקאות רוחו, של דמיונו, של סקרנותו ושל מציאת האחר, המתחכך בו בצדו והשונה ממנו, שעת חמלת האדם, שעת דעת אפסותו, בלי נמיכות-קומה בפני המדע בלי העמדת פנים מדעית. שעת ההומניסטיקה היא אפשרות לשעת פגישה יפה לאדם אחד עם פרפור דיבורו של אדם אחר, ברגע של קשב. רגע שאם יודעים כמורה, לא מוותרים עוד עליו ולא חדלים עוד מחפש אותו, תמיד."

ולא נפסח בדברי הוקרה אלה על המוטו של 'קו נטוי', שאותו שאבנו מדבריו של ברל

שני עורכים, מערכת נאמנה, מעגל של מאות סטודנטים, מרצים ועובדי מנהל, יוצרים מבית ואורחים מבחוץ, שיצירותיהם התפרסמו על דפי כתב העת לספרות ואמנות המשותף למורים ולסטודנטים במכללה האקדמית לחינוך, אורנים - קו נטוי, וראש ונשיא מכללה תומך, מועדד, עומד כחומה בצורה לשמור על יציר הרוח שטיפח כסימן היכר ואופי נוספים ומשתלבים בזהותה של 'אורנים'.

12 שנים אנו עורכים את כתב העת 'קו נטוי' מתוך שותפות ומחויבות לקהילת אורנים ולאמנות על ביטוייה וצורותיה. במסע זה, המעוגן בלב לבה של החברה הישראלית, נרקמו בין דפי כתב העת מפגשים ייחודיים, חשובים ואישיים,

תהליכים ויצירות, שהיו לנו כמסלולי המראה והשראה לחיפוש אחר החסד, היופי ואמת המידה האנושית שבדברים.

כצנלסון:
"[...] בנינו אינו בניין אבנים, אלא בניין לבבות. אבן מונחת במקום שמניחים אותה, לב האדם תמיד מפרס, זע ונע. בניין זה טעון תמיד התחדשות, בדיקה ובחינה ותמיד יש לשאול אם הקו נטוי לעבר החזון [...]". (כתבים, כרך ט': 301)

אנו מודים לך על התמיכה, השותפות, והאמונה בהתחנכות על דרך היצירה והמחשבה ההומניסטית החופשית.

וברוח שירה של זלדה מאחלים לך 'אוצר סמוי של פנאי':

פנאי

הָיָה לָנוּ אוֹצֵר סָמוּי שֶׁל פְּנָאִי
עֲדִין פְּאִוִּיר בְּבֶקֶר,
פְּנָאִי שֶׁל סִיפּוּרִים, דְּמָעוֹת, נְשִׁיקוֹת
וְחִגִּים.
פְּנָאִי שֶׁל אִמָּא, סִבְתָּא וְהִדּוּת
יוֹשְׁבוֹת בְּנַחַת בְּסִירָה
שֶׁל זֵיו,
שְׁטוֹת אֶט-אֶט
בְּדוּגִית הַשָּׁלוֹם
עִם הַיָּרֵם וְעִם הַמְּזֻלּוֹת.

זלדה, פנאי, 1975: 80, הקיבוץ המאוחד

מברכים אותך ומודים לך על תמיכתך בכינונו של כתב העת כמפעל כלל-מכללתי שקיימת, התגאית ותמכת בו, ללא פשרות מאז היווסדו. אפשרת לנו להצמיח ולעורר בקמפוס אורנים מוקד חי ותוסס, יוצר ומעורר, שחשף וזימן לזירת מפגש ודיאלוג בין-תחומי ורב-תרבותי את היוצרים והיוצרות באורנים. עם הזמן מראות וקולות אלו הפכו לבית יוצר ולתיבת תהודה ייחודית, שופעת ומשפיעה, שניגונה והד קולה, חזיונותיה ומראותיה, נשא למרחוק בחברה בישראל ואף אל מעבר לים.

זכורים לנו רגעים רבים של התרגשות שלך ואותו ניצוץ שמחה של נשמה יתרה, המוסיף טוב לכפות מאזני העשייה שמעלים את הרוח, במציאות שבה מנשבות רוחות שרב ושידפון המאיימות על שדות הצמיחה הפוריים. למשל, רגעים שבהם סיפרת בהתלהבות רבה איך פרופ' נחמיה לב-ציון ז"ל, ראש ות"ת לשעבר, דמע מהתרגשות באוחזו בהתפעמות את הגיליונות הראשונים, בגלותו כי בימת כתב העת פתחה דפיה ליצירות דו-לשוניות בעברית ובערבית. ורגעים אחרים שבהם ניכר היה ממבט עניך אותו ניצוץ של ניצחון כאשר עמיתך ראשי המכללות היו מגיבים בהתפעלות מהולה בקנאה על כל גיליון חדש שיצא.

מלבד פועלך המבורך לקידומה של אורנים, שמחנו לגלות בך את תכונות איש הרוח, המבין את חשיבות היצירה, החוויה, והיציאה מקופסת הקונפורמיות במסלולי ההכשרה, החינוך וההוראה ברוח דבריו של ס. יזהר:

ד"ר מדי וליצקר-פולק

יאיר היקר,

לאחר הצהרות רב-שנתיות על סיום תפקידך בשנה הבאה...
הנה בא מועד המימוש של התכניות שרקמת... החל בברצלונה
ומלטה, ולגבי ההמשך השמים הם הגבול, סומכים עליך שתגביה
על...

בשלהי כהונתך כעמוד התווך של אורנים במהלך 16 שנות
צמיחתה, ולאחר 12.5 שנות עבודה משותפת שלנו (כראש
היחידה/הרשות למחקר ולהערכה ורקטורית), נתקשה לעכל
ולתפוס את אורנים ללא הרועה שאליו כה הורגלנו.

**היית עבורנו עמוד אש נאמן ומעצים, הובלת את אורנים מסמיר
ייחודי ואיכותי בזמנו למוסד אקדמי מכובד ואיכותי לזמננו, הודות
לכושר מנהיגות מרשים המתובל בנוף אינטליגנטי, ברוב חן,
נועם וחוכמה, בחדות מחשבה ובחשיבה אנליטית וביקורתית,
בפתיחות, בנחישות ובדבקות במטרה, לצד ההומור והציניות
ה"יאיריים", עושר רעיונות וידע שצברת ממרום ניסיוןך. כל אלו לוו
בראיית היער והעצים גם יחד, בשיקולים היקפיים ומעמיקים כאחד**

ובהצעת פתרונות יצירתיים ונכונים.

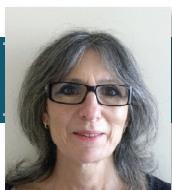
הדהמת אותנו ברוח אופקך ובבקיאותך בתרבות, במקרא
ומורשת, במדעים, בהיסטוריה וספרות, כמו גם בפולקלור
ובמוזיקה על עושר גווניו, וכמובן לא ניתן היה לפסוח על כישוריך
התאיטריים.

**ובנימה אישית יותר. חוויה מיוחדת, נעימה ומלמדת הייתה עבורי
העבודה המשותפת והפורייה במחיצתך, שכללה עצות טובות
ותובנות מועילות ומשמעותיות, ברמת התכנים האקדמיים,
הפדגוגיים והמערכתיים. עשית זאת ביושרה ובשכל הישר, והחשוב
מכל - בתבונה לב ודעת. כל אלו תרמו וסייעו לקידום יעיל של
תהליכים אקדמיים בחלקת אלוהים הקטנה שלנו.**

לשמחתנו, השרביט שאתה מעביר לפרופ' יערה בר-און הוא נכבד
ומכובד - נדוניה אורנימית מרתקת ומשגשגת, ועדיין בעיצומה של
תנופת צמיחה, חזון ועשייה.

לקראת הפרק הבא עליך לטובה, איחולי הלבבים לך שתצליח
להגשים את משאלותיך האישיות והאקדמיות, כל זאת בנינוחות
וכמובן בבריאות טובה.

שלך בהערכה ובידידות,
מדי

IT FIGURES

(To the tune of John Lennon's "Imagine")

ד"ר אלישבע ברקון

Imagine you're a member
Of the English team,
One man among the women,
Now isn't that a dream?
Not such a **transformation**
As you will shortly see...
You'll **plot the graphs** of stories,
Find **parallels** in plays.
Subtractive and Additive
Bi-lingualism fills your days.
Imagine all the **figures**
Marching through the texts...
You may say this is nonsense
But you already know the text.
It's **integral** to English
And to Maths. What next?

Dear Yair,

The Department of English Language and
Literature would like to set the record straight.
Recent research has unequivocally confirmed that
at the end of the day, IT FIGURES.

With much appreciation and best wishes,
The English Department Faculty

Collect the **formulae** for grammar,
Number all the nouns,
You're **three-quarters** there already,
You know the **ups and downs**.
You've **multiplied** your knowledge
At a **fraction** of the cost...
You may say you're a maths man,
But we see beyond the mask:
You're just a maskematician
Ready for the task:
**MY LORD CHANCELLOR OF THE
ENGLISH DEPARTMENT AT ORANIM.**

סמינר לימודי בארצם של הליקים תורכיה

עובדות, אגדות, תחושות, חוויות, מחשבות, חתונה אחת ונכחות של ראש אורנים

ד"ר יעל סנה

חניות בתקופת יאיר והתקפת ה"מיני טורנדו".

שרידי מבנים מרשימים במיוחד צצים מתוך החורש הסבוך. אבני הגזית מסותתות בשלמות מרשימה ביופיה אשר שרדו את הדורות ואת הרעשים הסיסמיים שפקדו את האזור. עצרנו מול הגימנסיון שנראה הרבה יותר אלגנטי מכל החזיתות המצועצעות של מכוני הכושר של ימינו. נו, מתי כבר יהיה גימנסיון או משהו דומה באורנים?

בהמשך התיישבנו בתיאטרון מיוחד במינו הצופה לנוף מרשים במיוחד. התיאטרון נישא מעל סביבתו, כמו קן של ציפור ענקית וצופה אל ההרים, וכדרך כל הבניינים היווניים רומיים, נבנה במקום הרם, היפה והגבוה מעל העמקים, מקום מתאים להאזנה לקונצרט. מתי נשמע ונחזה באירוע קונצרטי באורנים מעל העמק?

כאן השכלנו בפרק קצרצר שעסק בקשרים שבין רכס הטאורוס, טקטוניקת הלוחות, רעשי אדמה, מבנה האוקיינוסים, הים התיכון, הלוח האנטאטולי וההר הניצב ביהירות מולנו. כל זאת אל מול ה"אדם וחזונו". ואמנם, ראינו וחוונו את חזונו ונשמע גם את מחשבותיו של יאיר האורנימי לאורך כל הדרך וגם בכנס "מורים חוקרים".

מן התיאטרון המשכנו לבולטריון הדומה במיוחד לבניין המנהלה במכללת אורנים שאותה מנהל יאיר שנים לרוב. שוטטנו באודיאון החסר ב'אורנים...' נו, מתי יבנה אודיטוריום גם אצלנו?

העפלנו גבוה להרים מרהיבים ביופיים. הזמן עמד מלכת: יערות עד ירוקים, כתמי שלג מוסדרים על-פ' העיוותים של שכבות הסלעים וכן, הרבה פריחה אלפיתית. כאן התוודענו ליערות

במארס 2007 יצא החוג לגאוגרפיה ולימודי הסביבה של מכללת אורנים לקמפוס לימודי בתורכיה. הסיוור התמקד בקטע של הטאורוס והחוף הליקי. בסיוור השתתפו סטודנטים, מורים ומדריכים. גם פרופ' יאיר קארו הפתיע והצטרף עם רעייתו.

העם הליקי היגר לכאן מכרתים באמצע האלף השני לפנה"ס. הרודוטוס ציין כי עם הליקים הוא מיוחד בשפתו ובמנהגיו. גם יאיר דיבר על קהיליית אורנים והרוח המיוחדת הנושבת בה הלא היא "רוח אורנים". הרודוטוס כתב כי הגבר הליקי, העומד בראש המשפחה, נקרא על שם אמו וסבתו ולא על שם אביו. יאיר קארו נקרא על שם משפחה מאוד מפורסמת בהיסטוריה של העם היהודי, רבי יוסף קארו. ואמנם הכתובות ששרדו מפעילות הליקים מציינות שמוותיהם של אנשים בעלי ייחוס משפחתי.

מבחינה היסטורית ידוע כי העם הליקי נהנה מעצמאות חברתית, תרבותית וכלכלית ונשלט על-ידי מועצה נבחרת, אשר היה בה ייצוג לכל הערים. חבל שבאורנים בתקופתו של יאיר לא ניתן לכל תחום ייצוג הולם ולא חזינו בקצב סביר של חילופי תפקידים. ייחודה של טרמסוס שאליה העפלנו היה עמידתה ושמירתה בקנאות על עצמאותה כנגד תוקפים, ביניהם אלכסנדר הגדול והרומאים שלא הצליחו להכניעה, ואנחנו קיוונו כל העת שגם אותנו ינהל יאיר בקנאות ונישאר עצמאיים באידאולוגיה שלנו אל מול גורמים כמו משרד החינוך ועוד...

השביל הצר המטפס אל ראש ההר התלול אפוף עולם צומח ועולם ארכיאולוגי אנשי השזורים זה בזה. חורשים תיכוניים השתלט על המבנים והמתקנים אשר שירתו את באי המקום ותושביו, כמו ב'אורנים', אלא שבשנים האחרונות נכרתו הרבה עצים, פרי פיתוח

ערערים וארזים קשוחים הגדלים בגבהים של 1800 מ' ומעלה ונהנים מכמות נאה של משקעים. אנחנו עסוקים בדיון על חגורות צומח של אלון תורכי ואורן שחור (מזכיר את האורנים הזקנים באורנים). בתנ"ך, הארץ משמש כסמל לעץ חזק:

"וַיִּתֵּן אֱלֹהִים חֲכָמָה לְשִׁלְמֹה וְתְבוּנָה [...] וַיְדַבֵּר, עַל הָעֵצִים, מִן הָאָרֶץ אֲשֶׁר בְּלִבָּנוּ, וְעַד הָאֲזֹב אֲשֶׁר יֵצֵא בְקִיר" (מלכים א' ה', ט"ז).

מה יאמרו העצים האחרים? כי יאיר הוא מנהל חזק! בהמשך המסע באולופינר קינחנו בפורלים (הלא הם דגי השמך) שרנו את שוברט חמישיית דג השמך ואמנם, הפורל ידוע בהיותו נונקונפורמיסטי, קרי, אוהב לשחות נגד הזרם. והרי מצאנו אי אלו תכונות מעין אלו המאפיינות גם את יאיר.

מנופים יפהפיים מיוערים וירוקים גלשנו אל החוף הליקי הקסום, אל מפרץ קקובה, העטוף בגבעות ירוקות, וביניהן נגלה הים במערומיו הכחלחלים. הכביש בחלקו הנמוך התפתל בין הגבעות, כאשר פה ושם בצבצו כחול המפרצים ואודם הפרחים והגענו לקאלה אוצ'איז, כפר שלוש הפיות. מזכיר משהו בקשר ליאיר?

לדעת חוקרים, מקור השם קקובה הוא בשפה המקומית העתיקה ומשמעו ארץ הבקר. כל מי שגר בקיבוץ חי בחבל ארץ של ירק למרעה, לולים ובקר. גם יאיר הוא בן קיבוץ גבע (ומומחה לצאן).

במפרץ קקובה שכרנו סירת דיגים ויצאנו לשיט רגוע, סליחה, רועע, שכן הסטודנטים יצאו בשרים ומחולות על הסיפון.

יעדנו העיקרי היה לראות במו עינינו את העיר הטבועה, אשר סיפור שקיעתה אל מתחת לפני הים קשור ברעשי אדמה עזים שהחריבו את רוב הערים בליקיה, כמו גם את האיים וחצאי האיים שהם חלק מאירועי הטקטוניקה הדינמית הפוקדת את הטאורוס. נציין כי אחרי הרעידה הראשונה, בשנת 141 לספירה, תרם מיליונר מקומי בשם אפרמואס חצי מיליון דינרי זהב לשיקום המקום. כבר ציינו בזמנו כי ניתן להשיג תורם כדי לבנות אודיטוריום באורנים! ומי אם לא המנהל!

בערב הייתה לנו הפתעה. ציטוט מ-YNET: הצעת נישואים תוך כדי סיור לימודי בטורקיה של מכללת אורנים: "ביום השלישי של הסיור התקיים בערב מפגש חברתי של כל הקבוצה. ישבנו ודיברנו, כל אחד סיפר על עצמו ואחר כך השמענו מוזיקה ופצחנו בריקודים. מיטל: "ישבתי ליד אוהד, ופתאום צלצל הטלפון... בטלפון התגנן השייר 'התנשאי לי אוהבה' של רגב הוד. התחלתי לבכות מרוב התרגשות. וכמובן אמרתי כן". התרגשות רבה החלה מסביב, המרצים ד"ר יעל סנה וד"ר ארנון מדזיני, באו לאחל לזוג מזל טוב, ונשיא מכללת אורנים, פרופ' יאיר קארן, טפח לאוהד על השכם". החתונה התקיימה בנובמבר 2007. אחרי הערב הסוער קמו האמציצים והחרוצים בינינו לראות את החוף הקסום של מפרץ צ'רלי שהוא חוף חלוקים קלסי. עמדנו נפעמים אל מול קטעים מרשימים בגודלם ובעוצמתם המהווים את חורבותיה של אולימפוס הליקית הנראית יפה ומעניינת במיוחד. העיר שוכנת בתוך קניון שבמרכזו זורם נהר הקומולוג'וק. המקום מכוסה במעטה חורש המגיע כמעט עד לחוף מפרץ אולימפוס היפהפה.

רוב המבנים ההלניסטיים רומיים קבורים תחת מעטה של צמחיה סבוכה, ביניהם ניתן למצוא את קבר הספן הקפיטן שעליו מוטבע תרשים ספינה של אותה עת, הלא הוא אותו ספן המנווט את הספינה ואמנם, יאיר ניווט את ספינת אורנים וממש בימים אלה עומד להיפרד מאתנו.

היעד הבא היה העפלה לחימרה בשביל תלול בין אורנים שחורים וחרובים. בסלע האש נמצא ביתה של המפלצת חימרה.

כאן נמצאת נביעה קבועה של גז מתאן המפעפע מתוך האדמה וניצת במגע עם החמצן שבאוויר והוא האחראי להזנה הקבועה של אש התמיד בת אלפי השנים. מי יצית בעתיד את אש התמיד של אורנים? על-פי עדות היסטורית של ספנים ששייטו בליה, אש התמיד היוותה עבורם מגדלור. רבים באורנים גורסים כי יאיר קארן היה בשבילים מעין מגדלור. נראה מה יילד יום.

בערב האחרון בישיבה משותפת וסיכום, הבענו דעות, רגשות, חוויות, רצונות ותודות.

ריגש אותנו במיוחד הסיכום של יאיר, שהתייחס לנקודה חשובה לגיבוש החברתי. אין ספק כי החיבור, השילוב וההיכרות שחברו יחדיו בין צעירים ופחות צעירים, בין סטודנטים ומשתלמים, בין בנים ובנות, בין בי זוג, בין עובדי אורנים ללומדים, בין אורחים ללומדים, בני כל הדתות כולם יחד וכל אחד לחוד באו ונועדו יחדיו, למדו ויצרו קשרים באמצעות החוויה הלימודית האולימפיתית וזו בעצם מכללת אורנים של שנות ה-2000 בראשותו של יאיר.

רותי טלאור, יעל סנה, שרון שילדקראט ויאיר קארן

ד"ר ישראל קורן

מצוידים מלכתחילה במידה של "תורה", המותנית שוב על-ידי "קמח" וחוזר חלילה. בעיית הביצה והתרנגולת מצביעה על כך שרבי אלעזר בן עזריה אולי מצביע יותר על בעיה מאשר מספק פתרון מובן ופשוט, כפי שאולי היינו רוצים כדי שנוכל להתמודד עם בעיה קיומית חשובה. מהיכן בדיוק אפשר וצריך להתחיל? למרבה המזל (או הפלא), נכנסנו איכשהו לתוך זרם החיים עם המורכבות הזו ובתוכה ומתוכה אנו פועלים.

אציג מורכבות נוספת השייכת לצלע השנייה: "אם אין תורה אין קמח". ניתן להבין בנקל היגד זה במובן שאותו כינתי חומרי-כלכלי. נפרש אז את המושג "תורה" במובנים של כוח ושל תועלת. נרכוש "תורה" כדי שיהיה לנו כוח (מעמד, משרה, פרנסה וכבוד); כדי שנוכל להתקיים ושנשרוד. הגענו למה שקרוי לימוד או חינוך אינסטרומנטלי; אנו עוסקים בפעולה מסוג מסוים (ומציגים אותה לא אחת כנעלה) לשם תכלית אחרת: "תורה" כדי שיהיה לנו קמח.

קשה להניח שלכך כיוון רבי אלעזר בדבריו. זאת משום שהוא הכיר באידאל של תורה לשמה, (עין יעקב על בבלי ברכות כח ע"א), ובוודאי שהכיר גם באיסור של 'קרדום לחפור בה' (ע"פ אבות ד, ה). תורה לשמה - ובדומה לאידאל של אהבה שאינה תלויה בדבר - אין פירושה בהכרח שאין בה תועלת או שאסור שתהיה בה תועלת מכל סוג (שהרי היא הגורמת לקמח שיהיה), אלא שאין היא נעשית בכוונה תחילה בשביל התועלת. במישור של יחסי אנוש אפשר לומר, שגם אם בכל נתינה ישנה לקיחה (למשל, העונג שבעצם בנתינה), כפי שגרס נישטה, הרי שנתניה לשמה נבחנת בכך שאין היא מתנה את עצמה מלכתחילה בשכרה. הבחנה זו, שאולי יטענו כנגדה שהיא הבחנה דקה, היא המבחינה בין זכות ובין גסות לדרגותיהן השונות. כאן (בנתינה לשמה) נמצאת ההתנהגות האנושית מתעלה, כפי שאידאל "התורה" נמצא מתעלה כשאין הוא משמש בכוונה תחילה למשהו אחר, אלא בראש ובראשונה לעצמו. על-פי קו מחשבה זה, יוצא, אפוא, שמשפטו של רבי אלעזר, הפותח כאמור בהתניות הדדיות, מוביל אותנו להתגברות על ההתניות (על-פי העיקרון של תורה לשמה). התוצאה (הקמח) מושגת באמצעות שכחת התוצאה.

אך ייתכן שההתגברות על ההתניה צריכה לפעול גם בכיוון השני. כלומר, כפי שתורה צריכה להיות תורה לשמה, כך גם קמח צריך להיות "קמח לשמו", המביא לידי תורה לשמה. "קמח לשמו" אינו יכול להיות קמח עבור הקיום הארצי בלבד, כיוון שאמירה זו סותרת את עצמיותה של היהדות, ולכן לא ייתכן שרבי אלעזר דגל בכך. "קמח לשמו" במובן הגבוה של "לשמו" גם לא יהיה קמח לשם תורה, אלא הקמח עצמו הוא בבחינת תורה. במילים אחרות: על-פי קו מחשבה זה אין אנו עובדים כדי שנוכל לעסוק גם בתורה, אלא שבעבודתנו אנו עובדים את עצם העבודה בבחינת מלאכה ולא בבחינת סוג של עבודה. לתפיסה גורדונית

דבר תורה לרגל סיום תפקידו של ראש אורנים, פרופ' יאיר קארו שאלת - או בעיית - היחס בין קמח ותורה, או בין חומר ורוח, מעסיקה תדיר (ובעל כורחם) את בני האדם, אף כאשר אין היא מגעת אל הגבהים של הבירור הפילוסופי או של המחשבה הדתית. בוודאי שהיא קשורה גם לתחום החינוך, לאנשי חינוך ולמערכות חינוך. בכל דרך שלא נפרש את המילים תורה, חכמה או רוח, ברור שבתהליכים של למידה ושל חינוך אנו עוסקים ברוחו של האדם. ובמובן הרחב (והמוצדק) של המילה, אין להוציא מכלל זה את לימודי השפות ואת המדעים המדויקים; וברור גם שתהליכים אלו מצריכים התמודדות ותמיכה חומרית וכלכלית.

היות שתחום החינוך אינו מעשי במובן זה שהוא מביא לתוצאות מיידיות (בשונה, למשל, מייצור מזון), הוא מהווה מרחב המאוגרר שוב ושוב על-ידי הפקרה החומרית-הכלכלית. ספרה זו עשויה לשעבדו למגבלותיה או לצרכיה: לצמצמו, או לבקש להפוך את הרוח לסוג של "חומר" (נכנה זאת, למשל, צורכי השוק). רק מודעות ונחישות מודעת למגמה "טבעית" זו עשויה למנוע את שקיעתה של הרוח בחינוך ואת הפיכתה לכלי שרת בידי כל מיני מגמות. לדוגמה: כמורים וכמורים לא קשה לנו להבחין בין תלמיד או סטודנט שמעוניין בתואר ובין תלמיד שרוצה באמת ללמוד. נקטתי במתכוון בדוגמה מוחשית, אך למגמה זו של כפייה או התניית הרוח מצדו של החומר (שאפשר לכנותה אולי מרקסיסטית) צורות מוסוות ומתוחכמות יותר. בהקשר זה אפשר שנשאל את עצמנו אם אין אנו מקבלים את התלמידים שמגיע לנו לקבלם (לטוב ולרע)?

מכתם החכמה היהודי "אם אין קמח אין תורה; אם אין תורה אין קמח", המובא במסכת אבות משמו של התנא רבי אלעזר בן עזריה, מציג כמה מורכבויות הקשורות ליחסי רוח וחומר ובא כנראה להאיר עליהן. הוא לא מציע פתרון פשוט, אבל נראה שהוא מציע כמה כיוונים ואפשרויות, ואף מעמיד כמה אתגרים. חלקו הראשון (ומעניין שהוא פתח דווקא בו): "אם אין קמח אין תורה" מובן לנו היטב. הוא מראה שיתכן שהתנא הקדום היה גם אדם מעשי במובן המוכר לנו. אבל למעשה אין אנו זקוקים לרבי אלעזר כדי להבין ש"אם אין קמח אין תורה". אנו חכמים דינו כדי לדעת זאת בעצמנו. עם זאת, דרך שימושנו במקורות, או האופן שבו "תרבותנו" אותם, לוקה לרוב בפשטנות יתר.

נעמוד בקצרה על מכתם החכמה. במבט ראשון נראה שמדובר באמירה מבלבלת למדי. ברצוננו להתחיל במסע הכולל את שילובם של תורה ושל קמח, של רוח ושל חומר; של שני יסודות המתנים זה את זה (אם אין X אין Y; אם אין Y אין X). נתחיל, למשל, במה שמקובל עלינו ביותר: "אם אין קמח אין תורה". אבל, מיד אחר כך נאמר ש"אם אין תורה אין קמח"; כלומר, בשביל שנוכל לצעוד בדרך בבחינת "אם אין קמח אין תורה", עלינו להיות

ד"ר מדי וליצק-פולק

חינוכיות ומפגשי "צהרי סגל" (בחסות משרד הרקטור), המזמנים דיאלוגים ושינופי פעולה פוריים בין מרצים.

אחד מהיבטי העצמת הסגל הוא **הנראות האקדמית והפדגוגית** שלנו, יצירת מאגר מומחיות אקדמית ומקצועית, כלפי פנים וחץ. נדרש עדכון שוטף של קורות החיים והמומחיות האקדמית האישית, בדף האינטרנטי של כל מרצה (עדכון בתפריט הימני במערכת ניהול שיעורים). ליצירת צוותי עבודה, קבוצות עניין, מחקר ופיתוח (תחומיות ורב-תחומיות) בתוך אורנים ומחוצה לה. חשוב שנמנף זאת ונהווה לקהילה ולמערכת החינוך הסובבת מרכז מומחים מגוון, עדכני, חדשני ויצירתי, מוקד "עלייה לרגל" להעשרה ולמידה, ושנמשיך לפתח קשרי גומלין אלו. פרסומים ויוזמות של הסגל מופיעים גם בלשונית "מחקר ופרסומים" באתר אורנים.

בימים אלו עולה לאוויר **אתר אורנים אקדמי באנגלית**, "חלון ראווה" שייצג את פעילותו האקדמית העיקרית מול גורמים בינלאומיים.

במהלך הסמסטר המשכנו בפיתוח אקדמי, התעשרנו בפעילויות ובאירועים מגוונים, מימשנו רעיונות יצירתיים ובאמתחתנו רבים נוספים. להלן זרקור עדכוני על חלקם:

פיתוח אקדמי:

מל"ג אישרה הוספת התמחות כימיה לתכנית להוראת המדעים בבית"ס העל-יסודי;

ממתנים לאישור מל"ג לתכנית M.Ed. להוראת מתמטיקה ומדעים לבית"ס היסודי;

הוגשה למל"ג תכנית ל- M.Ed. בחינוך לגיל הרך, והוקמה ועדה לבדיקתה.

הוגשו בקשות להיתר מל"ג לקיום 3 תכניות תואר שני מחקרי, עם תיזה.

לא התקבל אישור מל"ג לתכנית החוג לפסיכולוגיה חינוכית (תואר ראשון).

קידום אקדמי: ממשיכים לעודד ("לחץ מתון") מרצים להשלמת דוקטורט, למחקר, פיתוח ופרסום ולקידום דרגות. מתחילת השנה קודמו 4 מרצים לדרגת פרופסור (פרופ' מן המניין ו- 3 פרופ' חבר), 3 לדרגת "מרצה" ומרצה אחת ל-"מרצה בכיר"; 7 מרצים הצטרפו למעגל הדוקטורים (ברכות בגיליון זה), ברכות! פנינו קדימה לנוספים.

פיתוח קשרי חוץ: הפעילות הבינלאומית האקדמית שלנו ממשיכה לקרום עור וגידים. להלן דוגמאות לאירוחים מוצלחים ומצמיחים משנה זו:

אירוח משלחת מאוניברסיטת EFH בז'נבה, גרמניה (16 סטודנטים, 2 מרצים), שת"פ עם תכנית המצטיינים שלנו ושדמות.

אירוח נציגי בית הלל מאוני' קולומביה, ניו-יורק, בפריקט "עמיות יהודית משולשת: אורנים-ZWST (גרמניה)-ניו-יורק", פעילות שדמות וחח"ק.

שורות אלו נרשמות באווירה חגיגית של פרידה מפרופ' יאיר קארו ושל כניסתה המבורכת של נשיאתנו החדשה, פרופ' יערה בר-און, מעבר לחגיגות שבסיום הסמסטר.

ראשית, תודות מקרב-לב ל**יאיר**, בשם כולנו, על פעולותיו הבלתי-נלאות לקידום אורנים מתוך תכנון מושכל, שיקול דעת מעמיק, נחישות וראייה ארוכת-טווח, על תרומתו האדירה למוניטין האורנימי כמכללה אקדמית מובילה לחינוך ולגאות-היחידה שלנו. יישר כוח והצלחה בהמשך דרכך האישית והמקצועית! ובאותה נשימה, ברכת הדרך ל**יערה**! בהצלחה רבה לך באתגר המשך הצמחתנו והובלתנו לפסגות אקדמיות נוספות.

הסמסטר אופיין לשמחתנו בהוראה איכותית, בריבוי נרשמים וקורסים, ואף פיצול בחלקם. מעבר לחשיבות המיוחדת לכמות, עלינו להמשיך בהקפדה ללא התפשרות על איכות ומציאות אקדמית ופדגוגית, ובטיפול אוריינות אקדמית ואיתקה חינוכית כרכיב משלים לקורסים. ניתן להפנות סטודנטים לגופי התמך שלנו: יעץ הספרייה, מעבדת כתיבה טובה, מרכז מעין ומרכז קשת לסטודנטים לקווי למידה (סיוע פרטי ובקבוצות, סדנאות לאסטרטגיות למידה).

כמכללה לחינוך, ראוי שגוביל בשורה פדגוגית, חינוכית וערכית, עדכנית ומותאמת למציאות החינוכית והחברתית במאה ה-21, שנגשר בין התיאוריה והראוי לפרקטיקה ולשדה, ובזאת כוחנו: מודלינג בכל הקורסים שלנו למנהיגות חינוכית מיטבית, מיטיבה, מכבדת, הוגנת ומזמנת, אחראית ומשפיעה, לדיאלוג חינוכי מצמיח ומפרה, בסביבות למידה קונסטרוקטיביות ודרכי הוראה והערכה מגוונות וחדשניות, לפדגוגיה גמישה ומתקשבת הרלוונטית לתלמידי ההווה והעתיד. אלו מודגמות בכיתת הלמידה הפעילה (כיתה "חכמה" המאפשרת עבודה בקבוצות, לוחות אינטראקטיביים), בקורסים מקוונים, בקורסי קריאה מודרכת, בהרצאות מצולמות, ובמיזם למידה נידת בחוג לג"ג (באמצעות טאבלטים וסמארטפונים), בליווי צוות יל"מ (היחידה לפדגוגיה מתקשבת). בכוננתנו להעלות את מיונם, ועם-זאת יש לכלכל צעדינו בתבונה בבחירת סביבה פדגוגית (דיאלוג פנים-מול-פנים / הוראה מרחוק / היברידיות) שתתאים לאופי הקורס, לתכנון, להדגשיו ולאוכלוסיית היעד.

העצמת הסגל: המרצים שלנו הם ראש חץ ומשאב מוביל ומדגים לכל אלה, ואנו שוקדים על פיתוח מקצועי ואקדמי ועל מתן הזדמנויות לשיתוף ולהפריה הדדית, באמצעות **המרכז לקידום ההוראה** לעידוד מיטביות פדגוגית וערכית (ייעוץ אישי, סדנאות להוראה-הערכה כגון: למידה מבוססת צוות, עקרונות להערכה מעצבת הוגנת ותקפה, בניית מחוון, תפוקות למידה כבסיס לתכנון הוראה, מפגשי 'למידה מעמיתים'; **יל"מ** (הדרכה אישית וסדנאית על Moodle, לוח אינטראקטיבי, הערכה מקוונת, ארגז כלים למרצה בעידן Web 2.0, טיפוח מיומנויות המאה ה-21); **הרשות למחקר ולהערכה** (ייעוץ מתודולוגי למחקר, כנס "מחקר, עיון ויצירה", סדנאות מחקר וכתיבה באנגלית, ועדת מחקר לעידוד ותקצוב מחקר ופרסום); עידוד **יוזמות**

אירוח משלחת ממכללות רוד-אילנד, ארה"ב ובית ברל (9 ו-5 אנשי סגל, בהתאמה), כחלק מהקמת קונסורציום אקדמי תלת-מכללתי. בין הבאים מרצים מתחומי חינוך-בלתי-פורמלי, חינוך-מיוחד, הוראת טבע ומדעים, חינוך לגיל הרך והוראת היסטוריה ושואה. המטרה היא פיתוח שותפויות מחקר והוראה (קורסים משותפים), חילופי סגל וסטודנטים, גם לתחומי-דעת נוספים.

במרץ 2013 מתוכנן ביקור משלחת מאוניברסיטאות באוהיו ובוסטון. בסמסטר ב' ילמד קורס משותף לאורנים ולאנו' אוהיו בתחום החינוך לגיל הרך.

שת"פ עם אוניברסיטת ארפורט, גרמניה: ביוני 2013 מתוכננת נסיעת מרצה ו-4 סטודנטים לסמינר משותף בתחום הבריאות.

ערץ חשוב שנפתח הוא הצטרפותנו למיזם גדול מול האיחוד האירופי, שיוגש למימון האיחוד האירופי. במסגרתו נקיים תהליך למידה עם עוד 12 מכללות ואוניברסיטאות בישראל, על "תהליך בולוניה" שמשמעו ארגון אחר של דרכי ההוראה-למידה שיתמקדו בלומד (תפוקות במקום תשומות). אורנים תתמקד במשמעות התהליך להכשרת מורים לביה"ס העל-יסודי. פיתוח תרבות פדגוגית ואקדמית המותאמת לאיחוד האירופי תאפשר לנו בהמשך חילופי סטודנטים וסגל עם גופים אקדמיים אירופאיים.

ועוד ייד נטייה: אנו מזמינים כל יוזמה או קשר כדי להרחיב וליצור שותפויות נוספות שיתרמו להמשך צמיחה ופיתוח אקדמי ופדגוגי שלנו.

קוד אתי: לאחר שני מפגשי סיעור מוחות עם מרצים, מתגבשת בימים אלו טיוטת הקוד האתי המכללתי. נקדיש מפגש "צהרי סגל" לשיתוף הסגל בתהליך, כך שישקף נאמנה את ערכי היסוד שלנו באורנים.

מיזם הרצאות מצולמות ב-4 קורסים בחוג לאנגלית, בהובלת צוות יל"מ ומערכות מידע. זוהי יוזמת הפקולטה לחינוך בשיתוף החוג, בניסיון לפטור מחובת נוכחות סטודנטים מהכשרת אקדמאים, לצד מטרה פדגוגית של עידוד למידה עצמית ואחריות הסטודנטים על למידתם. במתכונת זו, לאחר צילום ההרצאות ועריכתן, הן מועלות לאתרי הקורסים ב- Moodle, כך שסטודנטים יכולים לצפות בהרצאות בזמנם החופשי. המיזם מתנהל בהצלחה בהירתמות ושת"פ מרשימים של כל המעורבים (כולל צוות הוידאו), חדוות יצירה ולמידה, תוך פתיחות לשיפור מתמיד. את המיזם מלווה מחקר מטעם הרשות למחקר ולהערכה, להשלמת התמונה מתגובות המרצות והסטודנטים (הסדירים הנוכחים בהרצאות, ומהכשרת אקדמאים), לקראת המשך למידה בסמסטר ב'. פעילות זו תורחב לטווח הארוך, כחלק ממגוון התנסויות ההוראה-למידה שנציע לסטודנטים.

מפגשי **"צהרי סגל"** למרצים שלנו, המזמינים לחשיפה לתכניות ורעיונות והעשרה הדדית ולשיח פתוח עם עמיתינו "סופסופ" ההוראה.

בסמסטר א' התקיימו 4 מפגשי "צהרי סגל" בנושאים: חופש אקדמי וחופש ביטוי בדיון אקדמי (פרופ' עודד בלבן); רוח האדם בחינוך; חינוך - שאלות האדם (מר עמיר פריימן); חוויות למידה משמעותיות

(ד"ר אורית פרנפס); סוגיית נוכחות חובה בשיעורים. מתוכננים גם מפגשים להמשך גיבוש הקוד האתי של אורנים, וכן בנושאים כגון עזרה ראשונה רגשית; אסטרונמיה; חורים שחורים ביקום.

כנסים ואירועים מכללתיים: הפעילות המגוונת כללה: 10 כנסים/יומי עיון חוגיים; אנגלית: כנס EIAI; החוגים אזרחות, סוציולוגיה ותקשורת: "המור מכאן ומשם"; החוג לחינוך: "חינוך והוגנות במאה ה-21 אתגר לחיים בחברה מרובת זהויות"; חח"ק ומקרא: "אדם ורוחו בחינוך"; כנס תכנית מל"ח הארץ; התכנית למנהיגות בחינוך: "מנהיגות פדגוגית - איך זה קשור אליך?"; התואר השני - "שדה תרומות"; הגיל הרך: "מה בין יצירה ליצירתיות" - חשיבות טיפוח היצירתיות בגיל הרך; תכנית MTeach: "הובלת שינוי במערכת החינוך - דפים משולחנם של מנהלים"; סטודיו להוראה - סדנאות לשנתנו ב' של היחידה להכשרת מורים לביה"ס העל-יסודי. וגם: 7 אירועי השקות ספרים בספרייה; פתיחת שתי תערוכות אמנות; פורום מחקר לשיתוף פעולה בינ"ל בנושא "האחרים".

בברכת המשך עשייה אקדמית ופדגוגית מוצלחת ופורייה!

ד"ר מדי וליצקר-פולק - רקטורית אורנים

Officer of the Order of the British Empire

שמחנו להתבשר על זכייתך המכובדת של חברתנו,

פרופ' פני אור,

המלמדת בתואר השני בתכנית להוראת שפות, בתואר האצולה "קצינה במסדר האימפריה הבריטית" שתעניק לה מלכת אנגליה - אליזבת השנייה, עבור פועלה יוצא הדופן ועתיר השבחים בקידום הלימוד של השפה האנגלית ועל תרומתה לקידום השותפות בין בריטניה לישראל.

על פי הפרסום ב"דיעות אחרונות", בדברי ההסבר שפרסם ארמון באקינגהאם נאמר כי "טביעת האצבע של פרופ' אור נוכחת בספרים, בשיטות לימוד, בספריות בית-ספר ובמרכזי לימוד אנגלית בכל העולם".

פני, איחולינו הלבביים לך, יישר כוח על זכייה מכובדת זו!

כבוד וגאווה לכולנו!

עלי והצליחי בהמשך יצירה פורייה ופרסום אקדמי איכותי בתחומך!

בשם כל משפחת 'אורנים',

ד"ר מדי וליצקר-פולק - רקטורית המכללה

נשיאן זרח

פרופ' יערה בר-און נשיאת מכללת אורנים

אותם כיעוד. כעבור תשע שנים חשתי שאני צריכה לפנות שוב לדרך חדשה.

האם מצאת דרך לשילוב בין תחומי ההתמחות שלך לתחומי הניסיון שלך?

כן. אני עוסקת בהיסטוריה של תרבות ובראייה רב-תחומית של מדעי הרוח והחברה, והאמנויות הן חלק ממדעי האדם ותרבותו. בצלאל הייתה בדיוק בתקופה של תהליכי אקדמיזציה. זו מילה שלא מצליחה לשקף את העושר העצום של העשייה, כאשר אקדמיה הפוכה למוסד להשכלה גבוהה במושגי המאה ה-21.

אם אני מבינה נכון אורנים עברה תהליך דומה. בעצם בצלאל הייתה מוסד שהוגדר על-ידי בוריס שץ לפני יותר ממאה שנים כבית ספר מקצועי או כבית מלאכה, מקום שלמדו בו מקצוע מעשי מאוד, עבודת כפיים, ואפילו הייתה בו רתיעה או התנגדות לעיסוק בעניינים אינטלקטואליים. הקו שנשיא בצלאל בתקופה הזו, פרופ' ארנון צוקרמן, ואני ניסנו להוביל הוא לראות את הקשר בין עולם המעשה והעולמות התיאורטיים, בין המסורת לבין האוונגרד שפניו קדימה. להראות את הקשר בין מקצועות שונים. היום העולם הוא נזיל ונדרשות בו עבודת צוות וחלוקת עבודה. לא כולם יכולים לעשות הכול. הדימוי הרומנטי של האמן הבודד לא עובד יותר. אנשים עובדים בצוותים רב-תחומיים ובקהילות וניזונים זה מזה. אני מניחה ששאלות על היחס והמתח בין תיאוריה ופרקטיקה, עבר ועתיד, רב-תחומיות "רנסנסית" והתמקצעות, מעסיקות גם את אורנים, שמלמדת צעירים להיות מורים בשטח, בעולם המעשי, וחלק ממה שעושים פה עונה להגדרה של ה-reflective practitioner, כמונחים של Donald A. Schön.

עולמות ההשכלה הגבוהה מעניינים אותי. חינוך מעניין אותי מאוד, ובתוך החינוך - מהו חינוך של סטודנטים? השאלות האתיות והאינטלקטואליות של הכשרת סטודנטים הן אוניברסאליות: איך לוקחים צעירים, עם נפש רכה עדיין, והופכים אותם לאנשים בעלי מקצוע עם עמידה יציבה-מוסרית, אינטלקטואלית ומקצועית. בוודאי שמעת על יאיר או קראת עליו. מה התחושה שלך בנוגע לחילופין האלה, ל"כניסה לנעליים שלו"?

אני נפגשת עם יאיר ועם סגל אורנים כבר כמה חודשים. תמיד עולה השאלה אם הנעלים הן לא גדולות מדי. הרושם שלי הוא שאורנים מנוהלת היטב, באופן מקצועי ועמוק מאוד מבחינת שיקול הדעת ומבחינת השינויים שנעשו, ושינויים הם אף פעם לא דבר קל. הגישות שלנו דומות, אך ברור שיאיר ואני שונים; הוא גבר ואני אישה, ליאיר יש חוש הומור שאני לא יכולה אפילו להתקרב אליו עם מערך אסוציאציות ייחודי. הוא איש העמק ואני אשת הנגב בעבר ומישור החוף בהווה. עולמות התוכן שלנו שונים: הוא איש המתמטיקה ואני אשת מדעי הרוח. אנשי אורנים

שרה שגיאי שוחחה עם פרופ' יערה בר-און לרגל תחילת כהונתה כנשיאת מכללת אורנים

ברוכה הבאה לאורנים. מאיפה הגעת אלינו?

אני בת קיבוץ רביבים. כשבתי נולדה, לפני 25 שנים, התחלתי ללמוד היסטוריה ופילוסופיה באוניברסיטת תל אביב ולאחר 9 שנים סיימתי את הדוקטורט.

עשית ברצף את שלושת התארים? במה התמחת?

עשיתי את שלושתם ברצף באוניברסיטת תל אביב. בסופו של דבר התמחיתי בהיסטוריה חברתית של העת החדשה המוקדמת, כלומר המאות 16-18, מהרנסנס ועד ההשכלה או עד המהפכה הצרפתית. עסקתי בהיסטוריה מלמטה, בניסיון לראות את העולם לא מנקודת מבטם של המנצחים או של המלכים אלא מנקודת מבטו של האדם "הפשוט". התמחיתי בהיסטוריה של נשים, שהן חלק מהקולות השותקים. נשים כמעט לא כתבו וכמעט לא כתבו עליהן, אלא במקרים שערורייתיים במיוחד שבהם הסתבר שמאחורי הגבר עומדת אישה (כמו שהצרפתים אומרים, "Cherchez la Femme" - חפשו את האישה). התמקדתי במיקרו-היסטוריה: התמקדות באירוע בודד או באדם אחד. מתוך הביוגרפיה של אישה אחת יצאתי לחקור תקופה שלמה. הדוקטורט שלי עסק במיילדת בחצר מלך צרפת בראשית המאה ה-17. לאחר סיום הדוקטורט למדתי בביה"ס למנהיגות חינוכית במכון מנדל בירושלים. הייתי שם עמיתה במשך שנתיים. מיכאל גל היה אז מנהל ביה"ס ואח"כ ד"ר אביטל דרמון, וב-1999, עבדתי במשרד החינוך כמה שנים. בעקבות חילופי השלטון עמדו על סדר היום החינוך לשלום והחינוך לאזרחות וליהדות ברוח דוחות שנהר וקרמניצר, ומוניתי ע"י מנכ"לית משרד החינוך דאז, שלומית עמיחי, להיות האחראית על יישום הדוחות הללו.

מי היה השר באותה תקופה?

יוסי שריד. הוא היה שר רק שנה. עבדתי גם תקופה לא מבוטלת עם לימור לבנת, זה שינוי מאוד גדול.

מה הייתה הגדרת התפקיד שלך במשרד החינוך?

ראש המטה ליישום דוחות שנהר וקרמניצר. ואז ביקרתי בפעם הראשונה באורנים. היה לי קשר גם עם המדרשה ועם שדמות, כשרק קמה. אחרי משרד החינוך עבדתי בארגונים רבים שעסקו בחינוך לשלום ובחינוך יהודי פלורליסטי ובתשע השנים האחרונות שימשתי משנה לנשיא בצלאל לעניינים אקדמיים.

תשע שנים? זה הרבה זמן..

זו הפעם הראשונה שעבדתי כל כך הרבה זמן במקום אחד. היה בזה שינוי מאוד משמעותי מבחינת התכנים שעסקתי בהם, שהייתי מאוד קרובה אליהם כתחביב אבל אף פעם לא ראיתי

יצטרכו להתרגל לאישה צעירה קצת יותר, עם פחות חוש הומור, עם עולם אסוציאציות אחר. ייתכן שיהיה לאנשי אורנים קשה יותר להסתגל למישהו שבא מבחוץ מאשר לי להסתגל לאורנים, אולם מבחינות רבות ומהותיות תהיה המשכיות.

משנה לנשיא בבצלאל זה תפקיד דומה לתפקיד הרקטור אצלנו?

המשנה לנשיא בבצלאל אחראי גם על רשות המחקר, על דקנאט הסטודנטים, על הקנהל האקדמי ועל קנהל הסטודנטים. כלומר זה תפקיד שמקיף הרבה מאוד היבטים.

הרושם הראשוני שלי הוא שאורנים עברה תהליכים דומים מאוד לאלו שבצלאל עברה ואני מרגישה נוח מאוד עם הרפורמות שאורנים עברה.

יש לך תכניות ליום שתיכנסו לתפקיד, או ליום שאחרי?

קשה לי לומר עכשיו. אני עדיין לומדת. אין שינוי דרמטי שאני הולכת לעשות עם היכנס, שום דבר לא זועק למהפכה. אני מניחה שאורנים זקוקה לשינויים המשכיים ויש מקומות שבהם צריך להעמיק את העבודה, למשל בתארים המתקדמים - לקראת תואר שני עם תזה ואולי לשאוף לתואר שלישי. **אורנים חייבת להיות שחקן בשדה הבינלאומי. עברתי את זה בבצלאל. אני יודעת כמה זה קשה, אך בין אם מסתכלים מערבה, לאירופה ולארה"ב ובין אם מסתכלים מזרחה, לסין הודו, יפן - ההשכלה הגבוהה מתקיימת בשדה בינלאומי. אי אפשר להיות סגורים בדימויות. אורנים היא חלק מהדין הגלובלי בחינוך. במקביל היא "לוקלית", ולכן היא מקום קסום.**

יש קשרים בינלאומיים שהתפתחו כבר. את בוודאי יודעת את זה...

כן. וצריך להעמיק אותם. לכן אני אומרת - אין פה שום דרמה, אך צריך להמשיך ולהעמיק אותם, כמו גם את הקשרים עם גורמים שיוכלים להביא אמצעי מימון חדשים לאורנים. כמובן, קיימת השאלה שייאיר והנהלת אורנים מתמודדים עמה זמן רב - המעבר ל-ות"ת. זה לא יהיה פשוט ולא יקרה מחר בבוקר. זה ישפיע על המעמד של חברי הסגל; לא עוד "מורי מורים" אלא חברי סגל שוויוניות במערך ההשכלה הגבוהה בישראל.

אם הייתה סיבה טובה שבגללה באתי לאורנים היא מצב החינוך בישראל. לאן פניה של מערכת החינוך, שבה מתחנכים רוב ילדי ישראל? זו השאלה הקריטית העומדת בפנינו היום. נדרשים שינויים משמעותיים, שיבוצעו תוך הידוק הקשר בין תהליך ההכשרה של המורים לבין מעמדם והמשך התפתחותם המקצועית עם סיום הכשרתם. שינויים אלו מחייבים שיתוף פעולה בין קהילות בתי ספר ומכללות להוראה. המטרה שלנו היא לראות שיפור מתמיד באיכות החינוך באמצעות הכשרת מורים/ות מצוינים/ות/שזוכים

למרצים/ות מצוינים/ות (מצוינות אינטלקטואלית, מוסרית ורגשית) ומוצאים בקהילת בית הספר מקום הדומה לפחות לזה שראו בחזונם בתקופת ההכשרה. אותם מורים מצוינים שבידיהם אנו מפקידים את ילדינו צריכים להתמיד במערכת הבית ספרית ולא להיפלט ממנה אחרי חמש שנים כי המערכת בלתי נסבלת עבורם וכל החלומות הגדולים שלהם מתנפצים אל מול המציאות.

מעבר לכך, יש הרבה מאוד שאלות שמעניינות אותי - מהו חינוך מוסרי והומניסטי (שהוא חינוך אזרחי וגם אינטלקטואלי, ועוסק בידע, בתרבות ובחברה במשולב)? השאלות האקולוגיות ("קיימות") הן קריטיות וצריכות פיתוח במקביל ומתוך זיקה לחינוך הטכנולוגי, היצירתי והחברתי. ככל שהמאה ה-21 הופכת טכנולוגית יותר, והתקשורת עוברת למסכים קטנים ומתוחכמים יותר, כך שאלת הסביבה, החברה וכל מה שקורה מחוץ למסך היא קריטית יותר. פיתוחם של העולמות היצירתיים והחינוך היצירתי, יחד עם הטכנולוגיה יחד עם החינוך המקיים חייב לקרות ביחד. זה דבר שאורנים יכולה וחיבת להיות נושאת הבשורה שלו, הרי כל האלמנטים האלה קיימים פה: החינוך ההומניסטי, החינוך החברתי, החינוך היצירתי, החינוך הטכנולוגי והקיימות - אלה מהדברים שאורנים מצטיינת בהם.

האם נטיית הלב שלך לענייני מגדר וקידום תבוא לידי ביטוי בעשייה ובדרך הניהול שלך, או שהמצב הנוכחי כבר מניח את דעתך?

ראשית, מגדר נמצא בכל מקום וכך גם נשים. אני לא נגד חוגים למגדר, אבל בעתיד, נצפה לעולם שבו אין יותר אפליה של נשים, גלויה או סמויה. עד אז שאלת הנשים כמו שאלת הגזע או שאלת המעמד צריכה להיות נידונה בכל מקום, בכל נושא, בכל תחום ובכל גיל. לא מפריע לי שאין חוג למגדר באורנים, כל זמן ששאלות המגדר עומדות על הפרק ונידונות בכל מקום, הן שאלות מוסריות והן שאלות של תוכן. האם מביאים בספרות טקסטים שכתבו נשים ומדגישים - או לא - את העובדה שהכותבת היא אישה? זה יכול להיות בהיסטוריה, בספרות, באזרחות, בתקשורת, באמנות. מעבר לתכני הלימוד קיימת שאלת הסטודנטיות וגם המרצות. צריך להתייחס לעובדה שרוב הלומדים באורנים הן לומדות. זו שאלה שמעלה שאלות נוספות - על הקריירה העתידית שלהן, איך מחזקים אותן, האם ראוי שיהיה איזון יותר טוב בין נשים וגברים בקרב הסטודנטים ובקרב המרצים באורנים. לא בטוח, אבל זו שאלה שצריך לדון בה. איך לתת ביטחון לנשים צעירות כמחנכות, כמויות, כגננות, כאמהות וגם כבעלות מקצוע בתחום התמחותן? זה מסובך יותר לנשים מאשר לגברים. תמיד צריך לזכור את המתח בין אימהות לקריירה, בין הבית הפרטי לחוץ הציבורי, בין הרצון לקחת אחריות על כל העולם לבין הצורך למקד את העשייה שלך, לבנות לעצמך את המקום שלך, את

ה"חדר משלך" כמאמר וירג'יניה וולף. זו שאלה קשה יותר לנשים, מה גם שעדיין אנחנו חיים בעולם שבאופן סמוי, ואף באופן גלוי, יש בו היבטים מיזוגניים ושובניסטיים. לכן זה דבר שתמיד צריך להיות לנגד עינינו וגם לנגד עיניהם של הגברים.

ובהמשך לכך - אורנים היא מכללה מרובת תרבויות. לומדות פה סטודנטיות מהמגזר הערבי וממגזרים נוספים. איך דברייך בנושא מעמד האישה יכולים להיות מיושמים לגבי הסטודנטיות הללו?

קודם כל, המחקרים אומרים שהשכלת נשים היא הדבר הכי חשוב לפיתוח חברתי ותרבותי. וזה מה שאורנים תורמת לחברה. אנחנו משכילים נשים כדי שהן אחר כך יעסקו בהשכלת נשים

בעצמן, יישאו את הדגל הזה ויהיו אוונגרד שלנו בתוך החברות שמהן הן באות. הקשיים ברורים, אבל הערך הוא אותו ערך. אנחנו שואפים למדינה דמוקרטית שערכיה הם שוויון, ובוודאי שוויון הזדמנויות, חופש (ובכללן חופש הביטוי והדיון), מימוש עצמי, אחווה. זה כולל התייחסות למדינה הרב-תרבותית שכבר קיימת פה. אנחנו כבר לא בעידן כור ההיתוך. הנשים שבאות לכאן ללמוד הן נשים שמאמינות בערכים שלנו, אני מקווה, אחרת הן לא היו באות ללמוד פה.

**תודה רבה
ובהצלחה!**

קוראי רוח אורנים בוודאי ירצו לדעת מעט עלייך ועל משפחתך.

אני אם לשניים - נועה בת 25 ואורי בן 14, גרושה, גרה בתל אביב בשלושים השנים האחרונות, בת 50 ביוני הקרוב. הוריי, דן ונילי, הגיעו לרביבים בגרעין ג' לנגב; אבי מחיפה ומ"כדורי", בן למשפחה יקית שעיברת את שם משפחתנו מברונו לבר-און. אמי מפרדס חנה, בת להורים שנפגשו בגדוד העבודה, בתל יוסף, ב-1925. זה הקשר שלי לעמק.

איך את מתכוונת להתגבר על המרחק שבין תל אביב לאורנים?

בכוונתי להיות באורנים כמעט בכל יום, יהיו פגישות באזור המרכז ובירושלים: נשיאה מתוקף תפקידה חייבת להתרוצץ. אני מודעת למרחק, ב-15 השנים האחרונות עבדתי בירושלים. אני שמחה על השינוי ומתכוונת לגור בטבעון במהלך חלק מהשבוע.

ומי שרוצה לדעת עלייך יותר?

מוזמן לקרוא בוויקיפדיה ובספרים שפרסמתי. וכל אחת ואחד מוזמנת/ן פשוט לשאול אותי.

באנרגיה ירוקה וגם חיסכון בחשמל וחשיבה לטווח רחוק. הקולטים כבר על הגג ובימים אלה הסטודנטים ייהנו כבר ממים שחוממו על-ידי אנרגיית השמש.

בנוסף, שמנו דגש על מערכת חכמה.

נמרוד: זה עובד כך - כל עוד יש שמש המערכת עובדת על שמש. כשאין שמש, החימום נעשה על גז שמחיר החשמל גבוה, ובזמן שמחיר החשמל בשפל המערכת פועלת על חשמל.

שמוליק: בעבר לא היו לנו נתונים על כמויות האנרגיה והמים הנצרכות. עם ההתקנה של המערכת החכמה תהיה בקרה על כל הנתונים.

נמרוד: המערכת מבקרת נתוני מים, חשמל וגז.

שמוליק: כך נוכל ללמוד את החולשות ואת החוזקות ונוכל להתייעל כל הזמן.

שולה: על-פי חוק, כל מוסד ציבורי חייב למנות ממונה

אנרגיה. באורנים נמרוד משמש בתפקיד לאחר שעבר קורס וקיבל הסמכה כממונה אנרגיה.

שמוליק: קצת נתונים - חשמל: 1.6 מיליון ש"ח בשנה. מים: 0.3 מיליון ש"ח וגז - רבע מיליון ש"ח. בצריכת מים חסכנו. ירדנו מ-120,000 קוב בשנה לפני חמש שנים למחצית הכמות - 60,000 קוב בשנה. הצמצום הושג באמצעות טיפול בכל הנזילות, החלפת הניאגרות לדו-כמותיות ומשמעת השקיה.

היום עם פחות מים הדשא עדיין ירוק.

שולה: בעתיד אנו רוצים לראות חיסכון בעוד מקומות: התקנת גלאי נפח בכיתות - ברגע שאין תנועה בכיתות האור והמזגנים כבים; החלפת מנורות מפלורסנט טי 8 לפלורסנט טי 5; וכן לפצח את נושא הספרייה שהיא צרכן אנרגיה רציני מאוד שעדיין צריך להתייעל.

צילום נמרוד כדורי

קולטי השמש במעונות

שרה שגיא הצטרפה לישיבה של הוועדה להתייעלות אנרגטית באורנים ושמעה מפי חברי הוועדה, **נגה, פיני, שמוליק, שולה ונמרוד**, על פועלה.

שמוליק: בעבר מחירי האנרגיה היו זולים יחסית. עם השנים מחירי הדלקים, הגז והמים עלו מאוד, ובעקבות מחסור במקורות אנרגיה בעולם החלו לחשוב על התייעלות בנושא האנרגיה והחל בחיפוש אחר פתרונות.

שולה: בעקבות קול קורא של משרד התשתיות למימון סקר התייעלות אנרגטית בגופים ציבוריים, נקראו הארגונים לבדוק דרכי התייעלות. אורנים שכרה חברת ייעוץ שתבצע עבורה את הסקר ולפני כמה חודשים תוצאות הסקר הוגשו ובעקבותיהן הוחל ביישומן של כמה המלצות.

תפקיד הוועדה הוא ביצוע ומימוש של המלצות הסקר.

שמוליק: בעבר המים

החמים במעונות שימשו הן להסקת המגורים והן לשימוש במקלחות. עם השנים, יעילותה של מערכת ההסקה ירדה כתוצאה מאבנית, פיצוצים, התיישנות וזו הוחלפה במזגנים. כך קיבלנו חימום זול יותר וגם קירור בקיץ.

נמרוד: לכל מזגן יש מונה, וכל סטודנט משלם מחיר מסוכם עבור צריכתו. בחודשי הקיץ הסטודנט משלם 100%, בחודשי הסתיו והאביב הסבסוד עומד על 90 שקלים ובחודשי החורף הסבסוד עומד על 150 ש"ח.

שמוליק: בגופים ציבוריים ידוע שאנשים 'חוגגים' לכן צריך לרסן אותם.

שולה: הפרויקט הגדול שביצעו אנו נמצאים הוא חימום מים למעונות באמצעות קולטי שמש. השווינו לנעשה במכללות אחרות. ניצול אנרגיית השמש תמיד תהיה בחינם. יש כאן שימוש

תוכנית המשך פיתוח בנייה במכללת אורנים

שמוליק רגב, מנהל תפעול

מעלית לבית מרגולין - כיום מבנה המעבדות המרכזי והיחיד ללימוד באורנים אינו נגיש. מטרתנו היא לבנות מעלית לשמונה אנשים בחלקו המערבי של המבנה, בגרם המדרגות האחורי. מאחר שהמבנה ישן, התכנון אינו פשוט ונצטרך לבצע גם פיתוח שטח לחניית הנכים ולגישה למעלית.

תוספת כיתות במקום בית 11 - הכוונה היא להרוס את בית 11 הממוקם בכניסה לאורנים ובמקומו להוסיף כיתות נגישות, חדישות, ובכלל זה מבנה שירותים.

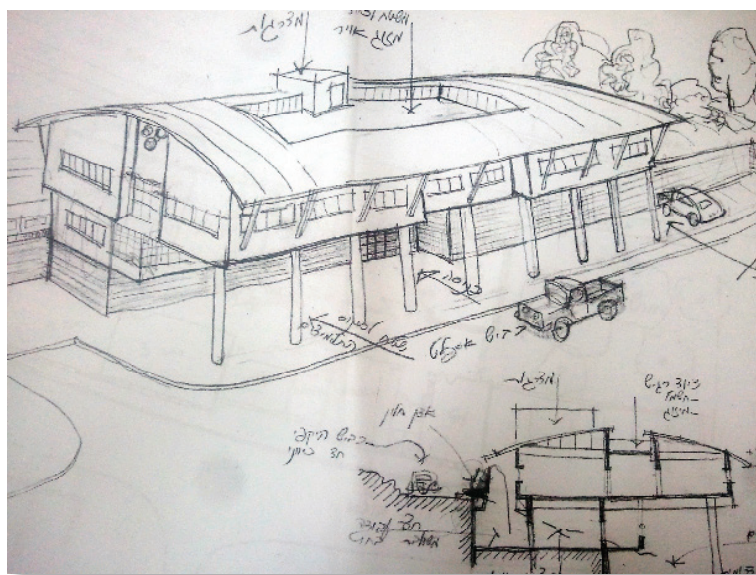
המשך התייעלות וחיסכון אנרגטי - סימנו להתקין את קולטי השמש ואת חיבורם למערכת חימום המים במעונות, ופרויקטים נוספים של החלפת מנורות לחסכוניות יותר בכיתות ובמשרדים, בקרה טובה יותר על כיבוי והדלקת מזגנים וחיסכון גדול יותר של מערכת המיזוג בספריה.

כיבוי אש - אנו מבצעים צמצום פערים בתחום כיבוי האש. כתוצאה מהשרפות בכרמל הוחמרו התקנים בנושא, ועלויות יישומם הן גבוהות מאוד. במכללה סכנת האש היא כפולה: גם פנימית בתוך הכיתות ובמשרדים וגם או בעיקר חיצונית בגלל הסמיכות לעצים ולחורש טבעי.

שיפוצי קיץ - נבצע שיפוצים ותחזוקה שוטפת בקיץ תשע"ג.

לאחר סיום שיפוצי קיץ תשע"ב, שכללו גם תוספת לבניין המנהלה לצורך הנגשה לנכים ומשרדים למחלקת השיעור ולמח"ר, אנו מצויים כעת בשלבי תכנון של פרויקטים לקיץ תשע"ג: תכנון מבנה חדש למחוננים, התקנת מעלית נגישה בבית מרגולין, תוספת כיתות במקום בית 11 ועוד.

תכנון מבנה למחוננים - המבנה יכלול תשע כיתות בגדלים שונים ובתצורות שונות. אחת מהכיתות תהיה מדורגת, אחרת תשמש ככיתת אמנות, ייבנו משרדים לסגל המינהלי של המרכז למחוננים ושל תכנית המצוינים, חדר מורים, ממד"ם, שירותי נכים ושירותי בנים/בנות. המבנה יהיה נגיש, תהיה בו מעלית והוא ייבנה לפי תקני כיבוי האש המחמירים שתוקנו לאחר אסון הכרמל. גודל המבנה יהיה 1050 מ"ר, והוא ייבנה על חניית בית 47 וכן על חלק מחורשת העצים מול בית 57. עקב הבנייה נאלץ לבטל כ-50 חניות עובדים. כדי למנוע פגיעה בהתנהלות השוטפת של המכללה, הבנייה תחל בחופשת הקיץ ותארך כשנה. חניות זמניות יותקנו על המדשאות ברחבי המכללה ולאחר סיום הבנייה נחזיר את המצב לקדמותו. בניית המבנה תאפשר לאורנים לקלוט מספר גדול יותר של סטודנטים ולשדרג את תשתיות הכיתות הקיימות.

הרשות למחקר ולהערכה - מה קורה ומה יקרה?

ד"ר לילך לב ארי

ראשת הרשות למחקר ולהערכה

מחקריהם, נוצר שיתוף פעולה עם חוקרים מבית ברל, ובמקביל, ישנם כבר קשרים בינלאומיים עם חוקרים ממדינות שונות.

שני כנסים גדולים יתקיימו בחופשת הסמסטר

הכנס הראשון - "מחקר, עיון ויצירה באורנים" ה-14, יתקיים ב-31.1.2013. הכנס יכלול עשרות הצגות של חברי הסגל באורנים בתחומי הדעת הבאים: חינוך, הכשרת מורים, הוראת שפות, אמנות ויצירה, ספרות ילדים, ביולוגיה, מדעי החברה ועוד. לצד המושבים המסורתיים יתקיימו שני סימפוזיונים: "סולידריות כיוצרת 'אנחנו' ואחרים", ו"מדיניות הוראת שפת אם והוראת שפות נוספות". מושב ייחודי נוסף המכונה "קצרים" כולל מבחר עבודות הנמצאות בשלבי הכנה שונים. שני מושבים חדשים באופיים נוספו השנה: "מספרים על ספרים משלנו" ובהם יוצגו ספרים מדעיים ועיוניים שפורסמו בשלוש השנים האחרונות.

הכנס ה-14 ייחודי בשל חילופי הנשיאים שיבואו לידי ביטוי בפתיחה שונה של הכנס, שבה נחל במסורת חדשה של הצגה קצרה של איש או אשת צוות שבשנה החולפת הגיעו להישג יוצא דופן בתחומי המחקר, העיון והיצירה באורנים, ואשר עליהם תגיב הנשיאה הנכנסת, פרופ' יערה בר-און. השנה יציג פרופ' מרואן דויר, פרופסור מן המניין הראשון במכללות לחינוך בארץ, את נושאי מחקריו. במושב הנעילה של הכנס יישא פרופ' יאיר קארו את הרצאתו "מחשבות". ללא ספק יהיה זה כנס מרגש מאוד שייזכר ולו רק בשל סימונו המיוחד.

הכנס השני - "העברית שפה חיה" השמיני, המתקיים אחת לארבע שנים, בהובלתה של פרופ' רינה בן-שחר ובסיוע לוגיסטי של הרשות למחקר ולהערכה. כמו בשבעת הכינוסים הקודמים תעמוד במוקד הכינוס העברית בת-זמננו בהקשריה החברתיים-תרבותיים. דגש מיוחד יושם על מחקרים העוסקים בסגנון, ב'אגרים, ביוצרים ויצירות בספרות, ב'אגרים בתקשורת, בלשון קבוצות חברתיות שונות ובמשלבים שונים.

על המחקרים החדשים, על פעילות מטעם מופ"ת ועוד ניתן לקרוא בקולות הקוראים שלנו המתפרסמים מדי מספר שבועות ומספקים מידע על כנסים בארץ ובעולם, על ימי עיון ועוד.

כולכם מוזמנים להיעזר בנו בכל הקשור למימון פעילות מחקרית, באמצעות ראשת הרשות וצוות היועצים הדינמי והתוסס שלנו, וכן להשתתף בסדנאות שאנו מארגנים מדי שנה.

בברכת המשך שנת לימודים פורייה

ומחקר נרחב בארץ ובעולם,

ד"ר לילך לב ארי

חופשת הקיץ ברשות למחקר ולהערכה הוקדשה בעיקר להשלמת דוחות מחקר משנת תשע"ב, למפגשים בנושאים שונים ולהיערכות לפעילויות המתוכננות לשנת הלימודים האקדמית, שאת חלקן אפרט בהמשך.

מרבית המחקרים, הפנימיים והחיצוניים, שבהם הייתה מעורבת רשות המחקר הושלמו וחלקם אף עובדו למאמרים אקדמיים. במהלך הקיץ התקיימו פגישות עם בעלי תפקידים באורנים לקבלת בקשות למחקרים פנימיים ובמקביל - פגישות עם מועמדים לעריכת מחקרים אלה.

דוחות משוב תשע"ב, שכללו נתונים על כל הקורסים במכללה עובדו והועברו למרצים, לדיקנים ולראשי חוגים ומסלולים במהלך אוגוסט 2012. לצערנו, מספרי המשיבים לשאלוני המשוב המוקדמים לא היו גבוהים ובשל כך הוחלט לחזור למשוב באמצעות חלוקת שאלונים בכיתות לכ-60% מהקורסים. משוב סמסטר א' הושלם עם סיום הסמסטר. מישור הקורסים יתבצע בקרב מרצים חדשים במכללה, בקורסים חדשים, בקורסים שבהם מלמדים מועמדים לקידום ואחרים. בנוסף, ימושו בקורסים לפי דגימה אקראית-סטטיסטית.

עיבוד הנתונים מבוצע על-ידי חברת אלכסיר העושה זאת בנאמנות, ביעילות ובדייקנות זו השנה הרביעית.

פורום מחקר האחרון התקיים בנובמבר 2012 והוצג בו שני מחקרים שעסקו בהוראה מתוקשבת: (1) "שיפור תהליכי למידה בקורסים מקוונים לסטודנטים במכללת אורנים" שהוצג על-ידי ד"ר מירה טנצר וד"ר ענת שמלא; ו-(2) "הטמעת תקשוב בקרב מרצים באורנים" שהוצג על-ידי ד"ר חגית מישר-טל. הצגות המחקרים עוררו עניין רב, וכמובן יידונו בהמשך בפורומים אחרים במכללה.

נושא נוסף שהוצג בקצרה על-ידי פרופ' לריסה ארזון קשור בפעילות שהיקפה הולך וגדל בשנה וחצי האחרונות, בהקשר לשיתופי פעולה בינלאומיים בנושאי מחקר. מפגש מצוין ורב משתתפים התקיים ברשות למחקר עם חתן פרס ישראל לסוציולוגיה, פרופ' סמי סמוחה, שדיבר על המדד של יחסי יהודים וערבים ותפיסות הדדיות של "האחרים" בכל קבוצה לאורך השנים. בנוסף, פעילות כיום שתי קבוצות בנושא: האחת, בריכוזה של פרופ' נעימה ברזל, עוסקת ב"סולידריות ואחרים" וחבריה בה 12 אנשי סגל אורנים מתחומי דעת שונים המציעים מחקרים וסוגיות לעיון בהקשר לנושא המרכזי. בימים אלה מסתיימת הכנת הצעה למכון ון ליר לאפשרות של שיתוף פעולה עמם, שאנו מקווים שאכן יתממש ויוביל גם לשיתופי פעולה בינלאומיים. קבוצה נוספת, בריכוזה של פרופ' לריסה ארזון, עוסקת בתרבות חומרית ושפות. התקיימו מספר מפגשים שבהם דיווחו המשתתפים על

בשנת תשע"ג, אנו חוגגים עשור לתנועה שחרתה על דגלה את הזכות לחירות גישה למידע. מילים גדולות כמו Open Access - ונחלת הכלל הן חלק מתרבות שיתוף המידע והידע העולה כפורחת בתרבות האנושית. אך מתרגמים את המגמות המסתמנות למעשה היומיום בספרייה? על-ידי ניהול המידע והידע הארגוני, שימורו והנחלתו. כבסיס, הקמנו וחשפנו לשירות קהילת המכללה סביבת למידה הקרויה "הקורסים שלי", סביבה המשקפת את הידע על צורכי הלמידה וההוראה במכללה. לכל קורס מוכנים ומונגשים חומרי הלמידה שלו. לצורך קידום המחקר הקמנו סביבת "חיפוש אחד" שממנה ניתן לגשת אל "מידע מבוסס עובדות" מתוך מאגרי המידע וכתבי העת המובילים. בסביבה זו מונגש גם הקטלוג שלנו

שערכו נמדד במאות שנות עבודת אדם. בנוסף אנו חושפים אוספים מיוחדים לאורנים ומנגישים אותם ברשת. כך כבר עשינו עם אוסף מרגולין, אוסף מרים רות, אוסף מיכאל גרוס, אוסף עקיבא גלבע ואחרים.

גולת הכותרת של השתתפותנו במגמת ה-Creative Commons היא בפרסום עבודות הגמר של הסטודנטים בתכניות לתואר שני M.Ed. - IMTeach. אנו מתעדים בעזרת קטלוג בר קיימא כל מחקר וכל מאמר שמסרו חוקרי אורנים לפרסום, מקשרים טקסטים לרשומות הקטלוג ומנגישים אותם לפי תנאי זכויות יוצרים.

צילומים: שחר שגיא
ישר כוח וברכות להמשך הדרך.
בברכה,
מנהלת הספרייה

צוות הספרייה מצטרף למברכים ולמאחלים כל טוב לנשיא היוצא ולנשיאה הנכנסת. לפרופ' יאיר קארו אשר שמורה לו זכות הראייה האסטרטגית שהובילה להקמת הבניין המיוחד של הספרייה האקדמית. כדאי לזכור שיאייר התווה את הדרך לפיתוח הספרייה האקדמית ותכניה עוד לפני פרוץ תופעת האינטרנט הציבורי והחל בבניית בימים שבהם מרק צוקברג עסק בייסוד ה-Facebook. לפרופ' יערה בר-און יאיר מוריש שתי ספריות באחת: ספרייה פיזית ובה אוספים חשובים וספרייה וירטואלית המבוססת על פרוטוקולים ותקני תקשורת בני קיימא המושתתת על טכנולוגיה מתקדמת.

השקת ספרים בספרייה תשע"ג

הגדה המערבית, 1967-1987. ירושלים: כרמל.
Manor, E. (2012). Louis Miller and Di Warheit ("The Truth"): Yiddishism, Zionism and Socialism in New York, 1905-1915. Brighton: Portland: Sussex Academic Press.

רותי גרטווגן

(Gertwagen, R., & Jeffreys, E)
Shipping, trade and crusade in the medieval Mediterranean: studies in honour of John Pryor. Farnham, Surrey: Ashgate.

דניאלה קרמר

(Kramer-Moore, D., & Moore, M)
Destructive myths in family therapy: how to overcome barriers to communication by seeing and saying : a humanistic perspective. Chichester: Wiley-Blackwell.
משה שנר לאינטרנט נולד: רוחו של האדם בעולם שנפתחו גבולותיו. תל אביב: הוצאת מכון מופ"ת.
גבי ברזל הקולנוע האופציונאלי: פילוסופיה מהסרטים. ספריית פרשנות ותרבות הוצאת אוניברסיטת בר אילן.

גם השנה נמשכת יוזמת הספרייה: השקת חגיגות לספרים שהוציאו חברי סגל אורנים.

במהלך סמסטר א' הושקו בספרייה הספרים הבאים:

יעל פויס ספרות במרחב מרובה תרבויות: מורים יהודים וערבים קוראים יחדיו.
תל-אביב: רסלינג.

רחל בק

A messenger comes: San Diego, CA Singing Horse Press

לריסה ארונים

(Aronin, L., & Singleton)
Multilingualism: Amsterdam: John Benjamins Pub. Co.
מילה שוורץ

(Leikin, M., Schwartz, M., & Tobin, Y)
Current issues in bilingualism: cognitive and socio-linguistic perspectives. Dordrecht: Springer.

אודי מנור לעשות שלום עם הפלסטינים: הוויכוח בישראל על

זוגות עונת התערוכות בגלריה - תשע"ג, תערוכה מס' 4

אוצר הגלריה: פרופ' דוד וקשטיין

ניהול הגלריה: עידית לבבי גבאי

סטודנטים אוצרים: הדר סיפן / שחר ליאב / עומר מזרחי / כתרין זועבי

לתיאום הדרכות וביקורי קבוצות - משרד הגלריה

gallery@oranim.ac.il ; 04-9838751

שעות פתיחה: ימים א'-ה' 08.00 - 15.00; שבת - 11.00 - 14.00

רימה ארסלנוב / רועי מרדכי המראות/נחיתות

27.2.2013 - 14.1.2013

בית 52, מכללת אורנים, קריית טבעון

על התערוכה

בתערוכה **המראות/נחיתות**, מציגים האמנים רימה ארסלנוב ורועי מרדכי עבודות וידאו בשילוב אנימציה ואובייקטים השוזרים את חייהם הפרטיים והמקצועיים. בבסיס העבודות יצרו האמנים שני פסלי פלסטלינה שהם מעין "מיני רועי" ו"מיני רימה" במצבי שגרת יומיום שונים בסטודיו המשותף שלהם. **העבודות משלבות מצד אחד את הפנטזיות ואת החלומות האישיים והזוגיים, ומצד שני מתפקדות כמעט כטיפול זוגי כאשר המיני דמויות מאפשרות התבוננות מהצד על מערכת היחסים הפרטית ובדרך זו פותחות לכאורה את דלת הסטודיו לעין הציבורית.**

בעבודת האנימציה **Let's Dance** נראה "המיני זוג" רוקד יחד על שולחן הקפה של הסטודיו. בסצנה רומנטית אך אבסורדית, זו הריקוד האינסופי מתרחש בזירת היומיום האמתית והפרטית,

המקום שבו הזוג נפגש בהפסקות מעיסוקם האישי. בכך תהליך העבודה, חלל העבודה ועבודת האמנות המשותפת מתערבבים יחד. גם בעבודת הווידאו אנימציה **המראות/נחיתות** נראה הזוג רוכב על מטוס עשוי שאריות עץ ברחבי הסטודיו. הסצנה הנאיבית לכאורה נובעת מהתלבטות אקטואלית בחיי הזוג הנוגעת בשאיפה לנסות את מזלם בחו"ל, אך מייצגת ומשקפת גם הלך רוח כללי יותר, הרווח היום, בשאיפתם של אמנים צעירים רבים להפנות מאמציהם להצלחה מעבר לים, ומבטם נישא אל עבר מרחבי העולם הגלובלי.

"מקום לשניים"

דורית רינגרט

ציור של פאטמה שנאן ממכללת אורנים זכה לתשומת לב מיוחדת של שר האוצר.

הסדרה "מקום לשניים", ציור שמן על בד, 2011. מקום התרחשות הציור הנו במרחב הנראה כמרפסת של בית. המעקה עשוי האבן מרמז על בנייה ערבית, כמו גם הנוף הכפרי באופק. מעקה המרפסת - סף הבית, מייצג מקום המשמש מעבר בין הפנים לחוץ, מקום החושף את השעטנז. הוצאת השטיח המהודר מהמרחב הפנימי ופרישתו למרגלות כסאות פלסטיק טיפוסיים לריהוט גן זול, חושפת מפגש צורם, מערב ומטשטש גבולות. שני הכיסאות ניצבים ריקים, כמו ממתנים ליושבים שיוזמו לשיחה. העבודה מכוונת לזמן עתיד, זמן שבו אפשר יהיה להרחיב את הדו-שיח. ניתן להבין עבודה זו כמבטאת שאיפה לשיחה בין שני עמים, בין שתי תרבויות, שיח שכעת נותר ללא דוברים.

פאטמה שנאן עם שר האוצר,
ד"ר יובל שטייניץ בתערוכת בוגרי המכון לאמנות.
צילום: מאשה דב

השבוע נפתחה תערוכה של בוגרי המכון לאמנות במכללת אורנים במסדרונות משרד האוצר. תשומת לב רבה משך ציור השמן הענק של פאטמה שנאן, בוגרת צעירה מכפר ג'וליס, שבו נראים שני כסאות פלסטיק על מרפסת שממנה נשקף נוף פסטורלי. **"הלואי שאפשר היה להיכנס לתמונה. הייתי שמח לשבת על המרפסת הזאת", אמר השר לאמנות הצעירה.**

מתוך: מערכת האתר | 21/10/2012

פאטמה שנאן: העבודה לקוחה מתוך

זמנות / 4

רימה ארסלנוב / רועי מרדכי
 המראות - נחיהות

רימה ארסלנוב / רועי מורדחאי
 افلاخ - هيرط

הזמנות מוגשות ב-14.1.2013 וב-27.2.2013

14.1.2013 — 27.2.2013

פתיחה ביום שני 14.1.13, בשעה 17:30
בגלדיה (בית 52) אורנים, קרית טבעון

אוצר ומנחה קודם כל: חיה פרידל דוד וקסטיין
 ניחול הנחיה: עירית לבני נבאי
 מעדנטים אורנים: שחר ליאב, חוד טיימן
 עומר מרחבי כהן זעבי

14.1.2013 — 27.2.2013

פתיחה ביום חמישי 14.1.2013, בשעה 17:30
בגלדיה (בית 52) אורנים, קרית טבעון

לחם על המרס ומרشد גורה הגלדיה: דאיד פאכשטיין
 גלדיה הגלדיה: עדיט אבאלי עבא
 גלדיה הגלדיה: עדיט אבאלי עבא
 עומר מרדחאי, חוד טיימן, זעבי

משרד החינוך וההשכלה
 משרד החינוך וההשכלה
 משרד החינוך וההשכלה
 משרד החינוך וההשכלה
 משרד החינוך וההשכלה

משרד החינוך וההשכלה
 משרד החינוך וההשכלה
 משרד החינוך וההשכלה
 משרד החינוך וההשכלה
 משרד החינוך וההשכלה

המכון לארנים
אורנים
 המכון לארנים
 המכון לארנים
 המכון לארנים